

FØRSTE STEG

NR 4.2019

Et tidsskrift for
barnehagelærere fra
Utdanningsforbundet

UT I VERDEN

Egen gymlærer, sykepleier, rengjøringshjelp, altmuligmann, grunnskolelærer, pedagog, helsesøster og direktør. Disse yrkesgruppene finner du i barnehager rundt i verden. Vi har besøkt 13 land.

Ny kurs krever ny organisering

Norge har de fleste barnehager hatt flat struktur i flere tiår. Alle ansatte gjør omtrent de samme oppgavene uavhengig av erfaring og utdanning. Med ny bemanningsnorm og krav om 43 prosent barnehagelærere må norske barnehager se på fordelingen av arbeidsoppgaver og ansvar. Hvem gjør hva i barnehagen hvis vi ser ut over landets grenser? Det ønsket Første steg svar på og har besøkt 13 land inkludert Norge. Praksisen er ulik.

I kinesiske barnehager har pedagogene ansvar for å undervise barna, mens omsorgspleierne gir barna mat og gjør praktiske oppgaver. På Island har én pedagog ansvar for lek, én for undervisning og én assistent for maten. I amerikanske Mulberry Tree Preschool har assistentene ansvar for praktiske oppgaver som å tørke av bordet og hjelpe barna på do. Det gjør at pedagogene er mer sammen med barna. Den modellen har også Ski kommune i Norge prøvd ut. De ansatte har arbeidsoppgaver ut fra utdanning og ikke vakter. Innføringen har ikke vært problemfri. Likevel har det ført til at alle har tydelige roller og vet hva som forventes.

Et ekspertutvalg har sett på barnehagelærerrollen i Norge og påpeker at innholdet i jobben til både styrer og pedagogisk leder kan bli endret. Barnehagefolk som Caroline Brandth, Rooyne Berget og Birgitte Fjørtoft mener bransjen selv må ta del i debatten om hvem som skal gjøre hva i barnehagen, og at det ikke nytter bare å si nei til forslag. Barnehagene må tenke nytt.

Når jeg har besøkt barnehager de siste årene, har mange barnehagelærere snakket varmt om behovet for flere med samme utdanning. Likevel er det få som virkelig tør å si hva de mener i den offentlige debatten i frykt for å støte kollegaer med annen fagbakgrunn. Det er selvsagt forståelig, men det fører ikke profesjonen noe sted. Det handler ikke om at noen oppgaver er mer verdt enn andre. Det handler om at kravene til barnehagene forutsetter kunnskap som barnehagelærerne har. Ingen stiller spørsmål ved om det er et flertall av lærere som jobber i skolen, eller at kirurger skal operere.

Kanskje kan vi se oss rundt i verden og overføre det som fungerer bra i andre land, til norske forhold? I Mexico kommer eksterne lærere inn og har gym med barna. Det frigjør tid som barnehagelærerne bruker til planlegging. Kanskje kan vi ha barnehagelærer-spesialister innen rammeplanens fagområder som jobber på tvers i avdelingene eller i flere barnehager? Det handler om å tenke utenfor boksen, både når det gjelder innhold og organisering. Det er en krevende øvelse, og det kan gjøre vondt, men er helt nødvendig for at barna våre skal få tilbudet de har krav på.

Line

LINE FREDHEIM STORVIK
Ansvarlig redaktør
linsto@udf.no

FØRSTE STEG PÅ FACEBOOK

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet, mens du venter på neste utgave av tidsskriftet. Gå inn og følg oss!

FØRSTE STEG NR 4.19

ANSVARLIG REDAKTØR

Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no
930 42 094

ANNONSER

Mona Jørgensrud
mj@hsmmedia.no
901 19 121

ABONNEMENT

Hilde Aalborg
abonnement@utdanningsnytt.no
911 99 989

KONTAKT OSS

forstesteg@udf.no
Post: Første steg, Utdanningsforbundet,
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN

Tank Design
www.tank.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504-1891

Bekreftet opplag: 31 051 ifølge

Fagpressens Mediekontroll
Utgiver: Utdanningsforbundet
Utgivelsesdato: Første Steg
nr. 4 2019: 11. desember

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett.

Forsiden: Illustrasjon Mari Pünther,
Tank design

Første steg nr. 1 2020 kommer
28. februar

Innhold

Tema Jorda rundt: Hvem gjør hva i barnehagen?

- 6 **Norge:** Nå får Hanna mer tid med barna
- 10 **Island:** Fire voksne på fem barn
- 12 **Danmark:** Helsesøster Lillian lærer pedagogene øyekontakt
- 14 **USA:** Assistenten Sophia er pedagogenes høyre hånd
- 16 **USA:** Foreldrene jobber skift i barnehagen
- 20 **Nederland:** Bare én prosent menn i barnehagen
- 24 **England:** Barnehagelærer Sheila har bare ansvar for barn under to år
- 26 **Portugal:** Direktøren jobber også direkte med barna
- 28 **Frankrike:** Sykepleierne styrer de største barnehagene
- 30 **Kina:** En sykepleier gir barna helsesjekk hver morgen
- 34 **Sør-Afrika:** Klasseskille blant ansatte
- 38 **Australia:** Alle ansatte må vaske klær og do
- 40 **Argentina:** Uvanlig at alle gjør alt i barnehagen
- 42 **Mexico:** Barna har egen engelsklærer

Fag og forskning

- 45 Barnehagestyrer Caroline Brandth:
– Det nytter ikke bare å si nei til nye forslag
- 54 Må vi alltid være på vei et sted?
Yvonne Helene Huth
- 58 En haug med klosser ga studentene mot til å skape
Ole Kristian Herwell
- 62 Solomødres ønsker til barnehagen
Monica Bjerklund
- 66 Gisselsaken i Hjelmeland 20 år etter: Heidi får ros for være åpen om sykdommen.

34

Meninger

- 68 **Med etikkblikk:** Når forskningen blir unyansert
Morten Solheim
- 72 I Kina lærer barna å fungere i en stor gruppe
Natalie Hanssen
- 75 Debatter fra Idébroen for barnehagen
Svein Helge Grødem

46

Hver gang

- 2 Leder
- 61 Nyhetsblikk
- 46 **Mitt barnehageminne:** Dora Thorhalsdottir
- 48 **Lekelyst:** Ball- og trinnebaner
Trude Anette Brendeland
- 50 **Portrett:** Caroline Marita Omberg
- 67 Nye bøker
- 71 **Kontaktforum barnehage:** Vi tenker for lite på barn som pårørende
Ingvild Aga
- 73 **Styrerblikk:** Maria Dizaei
- 74 **Juss:** Slik skal sykefraværet i barnehagen reduseres
Nadja Rosenqvist

50

GODE MATVANER STARTER TIDLIG

Mat for minsten er et abonnement på frukt og ferdiglagde lunsjretter for barnehager. Menyen er variert, smakfull og ernæringsmessig godt sammensatt av sesongens råvarer. Måltidene bidrar til et variert og sunt kosthold, inspirerer til aktivitet og matglede som skal skape et godt grunnlag for de minste.

Bestill enkelt på matforminsten.no

AISKIO
SERVERING

NORGE 🇳🇴

Barnehagelæreren

ISLAND 🇮🇸

Pedagogen

DANMARK 🇩🇰

Helsesøsteren

Vi har besøkt
barnehageansatte
i 13 land. Deres
arbeidsoppgaver
er ulike.

USA 🇺🇸

Assistenten

HVEM GJØR HVA I BARNEHAGEN?

NEDERLAND 🇳🇱

Pedagogen

ENGLAND 🇬🇧

Grunnskolelæreren

PORTUGAL 🇵🇹

Direktøren

FRANKRIKE 🇫🇷

Barnesykepleieren

AUSTRALIA 🇦🇺

Barnehagelæreren

SØR-AFRIKA 🇿🇦

Altmuligmannen

KINA 🇨🇳

Sykepleieren

ARGENTINA 🇦🇷

Rengjøringsassistenten

MEXICO 🇲🇽

Engelsklæreren

- ➔ I Kina undersøker en sykepleier barna hver morgen for å sjekke om de er friske nok til å gå i barnehagen.
- ➔ I USA hjelper assistenten Sophia Buscher barna på do og tar telefonen slik at pedagogene får bruke mer tid på barna.
- ➔ I Frankrike har store barnehager en barnesykepleier som styrer. Loetitia Abbatista har også ansvar for det pedagogiske innholdet.

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
Redaktør
linsto@udf.no

NÅ FÅR HANNA MER TID MED BARNA

Barnehagelærer Hanna Svendsen i Ski bruker det meste av tiden på barna, fordi assistentene nå gjør praktiske oppgaver som å dekke bordet. Slik er det også i USA og Kina.

Med ny pedagognorm og krav om 43 prosent barnehagelærere i barnehagen jobber norske barnehager nå med å se på fordelingen av arbeidsoppgaver og ansvar. Hvem gjør hva i barnehagen, hvis vi ser ut over landets grenser? Første steg har besøkt 13 land verden rundt. Praksisen er ulik.

TYDELIGE SKILLER PÅ OPPGAVER

I Norge har de fleste barnehager hatt en flat struktur i flere tiår, der alle gjør omtrent alt. I Ski kommune har de gått bort fra det, og har arbeidsoppgaver ut fra roller og ikke vakter. Det har også den amerikanske barnehagen Mulberry Tree Preschool i California. Der hjelper assistent Sophia Buscher barna på do, tørker bordet og tar telefonen, slik at barnehagelærerne får bruke mer tid på barna.

– Selv om hver enkelt oppgave i seg selv kan virke små, er de samlet superviktige for at pedagogenes dag skal fungere, sier Sophia.

EGNE HELSEARBEIDERE

I Kina har pedagogene ansvar for undervisningen i matte, språk og fysisk aktivitet, mens omsorgspleiere har ansvar for omsorg, mat og barnas helse. En sykepleier sjekker barnas helse hver morgen før de får gå i barnehagen.

– Sunnhet og lykke er det vi verdsetter mest, sier rektor Zhou. Også i Frankrike er det vanlig å ha en sykepleier ansatt i barnehagen. Har den mer enn 40 barn, må barnehagen ha en barnesykepleier som styrer. Hun har også ansvar for det pedagogiske innholdet. Barnesykepleier Loetitia Abbatista sier hun samarbeidet godt med barnehagelærerne.

Barnehagelærer Hanna Svendsen kan være enda mer til stede og leke med ettåringen Davis når hun slipper mange praktiske oppgaver uten barn. Eikeliveien barnehage har innført arbeidsoppgaver ut fra utdanning og ikke vaktliste.

– Vi har en god dialog, og vi utfyller hverandre, sier Loetitia. I England har barnehagelærerne bare ansvar for barn under to år. De eldre barna tar grunnskolelærerne seg av.

PEDAGOGENE MINST MED BARN

Den nye ordningen i Ski kommune i Norge er et resultat av et prosjekt der barnehagene skulle se på hvordan de kunne utnytte pedagogressursen best mulig.

– Vi så at pedagogene var yrkesgruppen som var minst sammen med barna, forteller tidligere styrer Therese Vestengen Bjørø i Eikeliveien barnehage. Hun er nå produksjef for den digitale barnehage- og SFO-løsningen til Tieto Education i Norge. Et resultat ble en «utenpåvakt», en assistent på hver avdeling som gjør alle praktiske oppgaver som ikke inkluderer barn. Det gjelder ikke hverdagsaktiviteter som bleieskift, men å ta ut av oppvaskmaskinen, vaske håndklær, handle mat og fylle på bleier. Assistentene bytter på å ha denne rollen hver måned, og er ellers sammen med barna. En annen endring er «fokustid». Da er barnehagelærerne sammen med barn i grupper og får ikke bli forstyrret. Barnehagen skiller også mellom barnehagelærer

i gruppe og pedagogisk leder. Begge har ansvar for veiledning, foreldresamtaler og barna, men pedagogisk leder har hovedansvaret og personalansvaret på avdelingen.

TØFT Å ENDRE FLAT STRUKTUR

– Er du hos tannlegen, er du ikke i tvil om hvem som skal borre. Mange barnehager har samme krav til ufaglærte i barnehagen som til de med tre års høyskole, og de har diffuse stillingsinstrukser, sier Therese. Vaktene i barnehagen er nå styrt etter barnas behov, og kommer mange barn tidlig i perioder, begynner flere ansatte tidlig.

– Det har vært tøft å røske i den flate strukturen, fordi noen kan få en opplevelse av at de ikke er bra nok lenger, forteller styreren. I arbeidet med nye roller, så de også en maktkamp mellom assistenter som har vært uformelle ledere i flere år, og pedagogiske ledere som nå sto tydelig fram.

– Nå har alle tydelige roller, og de vet hva som forventes, og hva de skal gjøre, påpeker Therese. Flere assistenter søker også veiledning enn før.

– Assistentene var skeptiske fordi de trodde de fikk være lite med barna. Men nå har de en måned med praktiske

oppgaver og en måned med aktiviteter med barna, sier pedagogisk leder Trine Busch, som nå har mer tid med barna.

LETTERE Å GJØRE OPPGAVER

Assistent Kathrine Kolerud Nilsen sier det er lettere å gjøre oppgaver med klare rammer.

– Jeg opplever at jeg har handlingsrom i min rolle som assistent, som å ta med barna når vi dekker bordet, sier Kathrine, som er utdannet kokk. Hun tar barnehagelærer-utdanning på deltid, fordi hun oppdaget at hun ikke hadde nok kompetanse på barn.

– Barnehagelærerne ser på barna med andre briller enn meg. Det er viktig at de med kunnskap er sammen med barna, mener Kathrine.

– Jeg klarer å være enda mer tilstedeværende med barna, når jeg slipper mange praktiske oppgaver som er uten barn, sier Hanna Svendsen som er barnehagelærer i gruppe.

Ingvild Bergum er barnehagelærer på dispensasjon, mens hun går 4. året på arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU).

**JEG KLARER Å VÆRE ENDA MER
TILSTEDEVÆRENDE MED BARN,
NÅR JEG SLIPPER MANGE PRAKTISKE
OPPGAVER SOM ER UTEN BARN.**

– Jeg gjør ingenting uten barn lenger. Som assistent trodde jeg at jeg kunne ganske mye, men nå skjønner jeg hvorfor jeg gjør det jeg gjør, sier Ingvild. Hun har også sluttet å si «vi har alltid gjort det slik».

ASSISTENTER TAR UTDANNING

Flesteparten av barnehagene i Ski kommune har en pedagogisk leder og en såkalt barnehagelærer i barnegruppe, der

1. Ingvild Bergum tar barnehagelærerutdanning på deltid og gjør ingenting uten barn lenger i barnehagen, som lunsj med Ella Nesvik (f.v.) og Olea Holm-Olafsrud. **2.** Pedagogisk leder Trine Busch gjør færre praktiske oppgaver og har mer tid til å tegne og leke med barna, som Ulrik Nicolaysen (4), etter at barnehagen innførte arbeidsoppgaver ut fra utdanning og ikke vakter. **3.** Assistent Kathrine Kolerud Nilsen gjør klar maten til lunsj og synes det er fint å gjøre praktiske oppgaver i barnehagen. Hun har likevel frihet til å ta med barna for å dekke bordet. **4.** – Jeg klarer å være enda mer tilstedeværende med barna, når jeg slipper praktiske oppgaver som er uten barn, sier Hanna Svendsen. Her med ettåringene Davis Alexander Lopez-Lade (f.v.) og Jan Aleksander Olset Tonerud. **5.** Barnehagelærer Hanna Svendsen (f.v.), pedagogisk leder Trine Busch, barnehagelærer Ingvild Bergum (bak), tidligere styrer Therese Vestengen Bjørø og assistent Kathrine Kolerud Nilsen sier alle ansatte nå vet hva som forventes av dem, og hva de skal gjøre, etter at assistentene overtok alle praktiske oppgaver i barnehagen.

det er flere pedagoger på en avdeling.

– Da blir det tydelig hvem som har lederansvar, sier barnehagerådgiver Marianne Aasum Neskvern om Ski-modellen. I andre kommuner er de sidestilt, der den ene ofte er teamleder. Neskvern forteller at innføringen ikke har vært lett. Noen barnehagelærere synes det er krevende å skulle være i relasjon med barn hele tiden, og ikke få ta ut av oppvaskmaskinen, mens noen assistenter er glad for å slippe ansvaret med samlingsstund, ifølge barnehagerådgiveren. En konsekvens er at flere assistenter tar ABLU, fordi de ønsker å ta del i det pedagogiske arbeidet.

–Vi har snakket om at hvis noen oppgaver ikke blir gjort, så forringes kvaliteten, men det betyr ikke at alle skal gjøre det samme, eller at noen oppgaver er mer verdt enn andre, sier Marianne. Hun tror rollen som pedagogisk leder på sikt må endres når det blir flere barnehagelærere i barnehagen.

NORGE

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** barnehagelærere, barneverns-pedagoger og assistenter: barne- og ungdomsarbeidere, barnepleiere, ufaglærte eller andre med annen yrkeserfaring.
- **UTDANNING:** Barnehagelærer: 3-årig bachelor på universitet/høgskole. Assistenter: Noen er barne- og ungdomsarbeider med fagbrev fra videregående skole (4 år), andre har annen yrkeserfaring. Barnevernspedagog: 3-årig bachelor på universitet/høgskole
- **MÅNEDSLØNN*:** Pedagogisk leder: 36 608 (startlønn)–42 166 (16 år i yrket) NOK. Barnehagelærer i gruppe: 34 035 (startlønn)–39 605 (16 år i yrket). Assistenter: 24 458 (startlønn)–33 016 (16 år i yrket). Barne- og ungdomsarbeider: 28 233 (startlønn)–34 100 (etter 16 år). Barnevernspedagog: ca. 40 000.
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:3 for små barn og 1:6 for store barn (over 3 år)
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** Krav om 43 prosent.
- **ARBEIDSTID:** Turnus med 7,5 timer per dag.
- **ÅPNINGSTID:** Som regel fra 07.00–17.00. I Eikeliveien: 07.15–17.00.

* Tallene gjelder Ski kommune, men det ligger omtrent på samme nivå i andre kommuner.

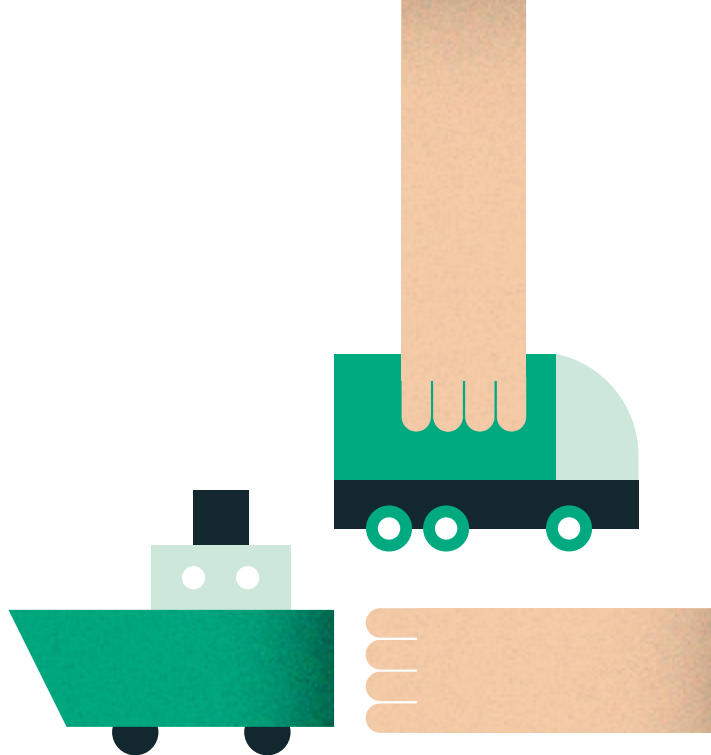
TEKST:

Miriam Lykke Schultz
Frilansjournalist, Island
miriam_schultz@hotmail.com

FOTO:

Helene Bagger
Fotograf
helene@baggerfoto.dk

FIRE VOKSNE PÅ FEM BARN

I den lille islandske barnehagen har de fem barna nesten en voksen hver. Én har ansvar for maten, én for lek og én for undervisning.

byens fiskefabrikk.

1:1-NORMERING

Med fire voksne på fem barn har barnehagen en bemanningsnorm på 1:1. Selv om barnehagen har få barn, fører aldersspennet til at det er behov for samme bemanning som om det var flere barn, ifølge leder og styrer Marta Guðrún Jóhannesdóttir.

– Vi skal oppfylle samme krav som andre barnehager på Island. Derfor trenger vi ansatte som kan dekke ulike behov, forteller Jóhannesdóttir. Barnehagepedagog Isabella Benediksdóttir har ansvaret for de yngste barna fra to til fire år, der fokuset er på lek.

Barnehagepedagog Hildur Aradóttir har ansvar for femåringene, og hun underviser barna slik at de er forberedt på skolestart. Tryggvi Ólafsson er kjøkkenassistent med ansvar for maten, mens leder Marta Jóhannesdóttirs ansvar er administrasjon og foreldrekontakt.

BYENS LIVSNERVE

Byen med bare 70 innbyggere står i fare for å dø ut, og barnehagen har vært truet av nedleggelse flere ganger.

– Barnehagen dekker ikke bare behovet for barnepass, men sammen med skolen, der det går ni elever, sikrer den at byen overlever, forklarer styrer Jóhannesdóttir. Hun er også leder for byens skole.

– Det sterke båndet mellom barnehagen, skolen og byens familier betyr at vårt pedagogiske arbeid ikke bare handler om barnets utvikling, men også om familiens trivsel, sier styreren.

På Island er det et prinsipp at alle skal ha lik mulighet til utdanning uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn og bosted. Det betyr at det er mange små barnehager og skoler.

På Island er det vanlig at noen barnehageansatte har andre fagbakgrunner enn barnehagelærere. Tryggvi Ólafsson jobbet som bussjåfør, men fant ut at en jobb i barnehage passet ham bedre.

Når han ikke er på kjøkkenet, hjelper han til på linje med andre ansatte. De ekstra hendene er en stor fordel, mener leder Jóhannesdóttir.

– Det er helt avgjørende at våre ansatte har pedagogisk kompetanse i både lek og undervisning, men det er vel så viktig at det alltid er en voksen til stede som kan ha barnet på fanget, trøste og ha én-til-én-kontakt, sier hun.

1. Barnehagen i byen Drangsnes på Island har vært truet av nedleggelse flere ganger, men overlever fordi landet har et prinsipp om at barn har rett på barnehage uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn og bosted. Her er leder Marta Guðrún Jóhannesdóttir (t.v.), pedagog Hildur Aradóttir (i midten) og kjøkkenassistent Tryggvi Ólafsson (t.h.) sammen med barna Katrín Halla (t.v.), Ásdís Helga, Marianna, Ási Þór og Haraldur Vignir. Pedagog Isabella Benediksdóttir hadde fri da bildet ble tatt. 2. Barnehagepedagog Hildur Aradóttir har ansvar for å forberede barna, som Ásdís Helga, til skolestart. 3. Marianna og Ási Þór titter ut av vinduet. Er de heldige, kan de se sel i fjorden. 4. Barna i barnehagen starter dagen med et lite glass fiskeolje sammen med kjøkkenassistent Tryggvi Ólafsson (f.v.), pedagog Hildur Aradóttir og leder Marta Guðrún Jóhannesdóttir.

ISLAND

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** Pedagoger og styrer samarbeider om pedagogisk innhold. Både pedagoger og assistenter har ansvar for foreldresamtaler og rutineoppgaver som å skifte bleier, koste gulv og legge barn. Assistenter, ufaglærte eller andre med annen fagbakgrunn og ofte egen kjøkkenassistent.
- **UTDANNING:** Barnehagepedagogene: fem års utdanning ved Islands Pædagogiske Universitet eller ved Universitetet i Akureyri.
- **MÅNEDSLØNN:** Barnehagepedagog ca. 40 000 NOK og assistenter ca. 27 000 NOK. Siden 2006 har pedagogene hatt høyere lønn enn grunnskolelærerne, et resultat av lang tids kamp. Begge utdanningene tar tre år.
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:3 for barn under 3 år og 1:6 for barn over 3 år. Ofte tre til fire voksne per avdeling og fire til fem avdelinger. Barnehagens størrelse varierer.
- **SOVERUTINER:** Barn sover ute i barnevogner.
- **MÅLTIDER:** Barna får frokost, lunsj og ettermiddagssnack. De får et varmt måltid daglig, som fisk med grønnsaker, kjøttboller, pasta med kjøttsaus eller pizza.
- **ÅPNINGSTID:** 07.30–17.00. Barna er i barnehage fra fire til maks ni timer om dagen.

TEKST:

Miriam Lykke Schultz
Frilansjournalist, Danmark
ms@stickelberg.dk

LILLIAN LÆRER PEDAGOGENE ØYEKONTAKT

Helsesøster Lillian Thusgaard filmer pedagogene i barnehagen for å se på praksisen deres. Det har ført til mer øyekontakt og flere klemmer.

Reker og tanglopper er dagens fangst. Barna studerer småkrypene i det gule plastbegeret. Naturpedagog Kell Jensen har tatt med barna fra de vante omgivelsene i barnehagen Studsen til Kalø Vig nord for Aarhus. I dag er det ikke bare stranden og vannkanten som blir zoomet inn. Helsesøster Lillian Thusgaard er også med, og gjennom kameraet sitt ser hun på Kell Jensens pedagogpraksis og samspill med barna.

MODIGE PEDAGOGER

– Å føle seg sett er det viktigste i barns utvikling, mener helsesøsteren. Videoopptakene gir Kell Jensen et objektivt bilde av hvordan han reagerer og handler sammen med barna. Det har vært en øyeåpner for ham.

– Plutselig så jeg meg selv utenfra. Det var sterk kost, sier Jensen. Helsesøster Lillian Thusgaard nikker anerkjennende.

– Jeg synes pedagogene er modige når de lar oss se på deres praksis, og gir uttrykk for at de mangler redskaper for at de skal lykkes i samspillet med barna, sier hun.

Ved hjelp av video og sin helsefaglige bakgrunn bidrar helsesøsteren til at pedagogene blir oppmerksomme på hva som fungerer i samspillet med barna, slik at de kan gjøre mer av det.

ROLIGERE BARN

Mens helsesøsteren jobber ut fra den danske sunnhetsloven, jobber pedagogen ut fra dagtilbudsloven. De to lovene utfyller hverandre, og når de kombineres, oppstår det, ifølge Kell Jensen, en synergieffekt som får barna til å vokse.

– Da jeg ga en gutt oppmerksomhet, ble han helt tydelig «løftet opp». Når jeg ikke gjorde det, falt han sammen. Jeg var ikke klar over hva slags påvirkning og makt jeg har, forteller Jensen.

– Det var skremmende hvor lite som skulle til for å løfte gutten. Ser jeg på tingene han har laget, i ti sekunder, blir hans opplevelse fem ganger bedre, sier Jensen. Pedagogens praksis har blitt mer personlig etter samarbeidet med helsesøsteren. Det har ført til flere klemmer, mer øyekontakt og roligere barn.

– Barn har behov for å bli sett for den de er, ikke det de gjør. Med fire øyne ser vi barnet bedre enn to, konstaterer helsesøsteren begeistret. Hun opplever at hun kan bidra med tilknytningsteorier og relasjonsforståelse inn i pedagogverdenen.

– Det aller beste barn opplever, er å merke at de voksne er glad i dem. Tør du åpne hjertet ditt og vise barna det, får du mye igjen, sier hun og minner Kell Jensen om ha det-klemmen han fikk av en jente i sandkassen.

– Ja, jeg ble helt rørt, sier Kell Jensen og smiler.

“

PEDAGOGENES PRAKSIS HAR BLITT MER PERSONLIG ETTER SAMARBEIDET MED HELSEØSTEREN.

1. Når helsesøster Lillian Thusgaard og naturpedagog Kell Jensen møtes i sin faglighet, oppstår en synergieffekt som får barn som Victor til å vokse som menneske gjennom mer øyekontakt og flere klemmer. 2. Pedagog Kell Jensen tar med barna, som Victor, ut i naturen så ofte han kan, og lar helsesøster Lillian filme det han gjør. 3. Helsesøster Lillian Thusgaard hjelper pedagog Kell Jensen til å leve seg inn i barnas følelser ved å møte dem her og nå, holde øyekontakt og gi flere klemmer.

DANMARK

- **YRKESGRUPPER:** Pedagoger og pedagog-medhjelpere. Helsesøster og naturpedagoger er sjelden og ofte på deltid.
- **UTDANNING:** Barnehagelærer: 3,5-årig profesjonsbachelor med pedagogikk. Helsesøster: utdannet sykepleier med 1,5 års videreutdanning som helsesøster.
- **MÅNEDSLØNN:** Nyutdannet barnehagelærer: 25 400 DKK (31 000 NOK)
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:3 for små barn og 1:6 for store barn over 3 år.
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** 11 pedagoger i denne.
- **SOVERUTINER:** Barna sover ute etter frokost, som regel 1–1,5 timer og fram til de er tre år.
- **MÅLTIDER:** Noen barnehager får levert mat utenfra, andre har egen kokk, mens barna må ta med matpakke i andre barnehager.
- **BARNEHAGENS ÅPNINGSTID:** 06.30–17.00 (man–tor) og 06.30–16.30 (fredag)

TEKST:

Miriam Lykke Schultz
Frilansjournalist, USA
ms@stickelberg.dk

SOPHIA ER PEDAGOGENES HØYRE HÅND

Assistent Sophia Buscher i USA hjelper barna på do, tørker bordet og tar telefonen i barnehagen, slik at pedagogene får bruke mer tid på barna.

Det er endelig blitt rolig blant barnegruppen i barnehagen Mulberry Tree Preschool, slik at pedagog og leder Susie Allison kan gi barna en beskjed. Barnehagen ligger i California i USA. Akkurat i det hun skal til å si noe, ringer telefonen.

Heldigvis rekker den bare å kime en og en halv gang før assistent Sophia Buscher tar den, og Susie kan fortsette uforstyrret. Sophia trives godt i jobben som pedagogenes høyre hånd.

– Jeg gjør alle småtingene som får dagen til å gli lettere, sier Sophia og smiler selvsikkert.

– Selv om hver enkelt oppgave i seg selv kan virke små, er de samlet sett superviktige for at pedagogenes dag skal fungere, så jeg er stolt av rollen, sier assistenten.

EN MILLION TAKK

Sophia Buscher er en av tre assistenter i barnehagen, som tar hånd om praktiske oppgaver, slik at de ikke skal gå ut over pedagogenes planlagte aktiviteter. Assistentene tar

telefonen når foreldre ringer, tørker av bordet etter måltidet, hjelper barna på do og setter på plaster. På den måten kan pedagogene være sammen med barna og gjennomføre det planlagte programmet. Sophia opplever at pedagogene verdsetter jobben hennes, like mye som hun verdsetter deres.

– Jeg får en million takk fra mine kollegaer hver dag. De støtter meg, så jeg er glad for å kunne hjelpe dem, sier hun.

UUNNVÆRLIGE ASSISTENTER

Assistentenes fleksibilitet er et godt supplement til pedagogenes fagkunnskap, mener barnehagelærer og leder Susie Allison i barnehagen. Selv om hun hadde hatt penger til å ansette en pedagog, ville hun ikke vært foruten assistentene.

– Fordelen med Sophia er at hun kan erstatte en hvilken som helst pedagog når som helst, fordi hun kjenner arbeidsoppgavene deres. Det gjør at hverdagen går i hop selv om en pedagog blir syk. Alle assistentene våre har evnen til å forutse hvor det er behov for dem. Det er det jeg elsker ved assistentene, sier lederen.

1. Assistent Sophia Buscher (t.v.) er glad for å kunne hjelpe barnehagelærer Susie Allison med å ta telefonen, tørke av bordet, skifte bleier og hjelpe barna på do. 2. Pedagog Tiana Smith har ansvar for pedagogiske aktiviteter med barna, som den daglige sangrutinen *Rainbow Time*, der barna synger og lager klappeleker. 3. og 4. Barna i Mulberry Tree leker ute to ganger om dagen, mens pedagogene holder seg i bakgrunnen. Filosofien er at fri lek styrker barnas sosiale fellesskap.

USA

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** Pedagoger og assistenter. Studenter som jobber frivillig i perioder.
- **UTDANNING:** Barnehagelærere: 5-åring mastergrad fra universitetet i *Early childhood education*. Assistenter: ofte pedagogstudenter, eller har 3-årig bachelor fra universitetet i *Child Development and Family Relations*.
- **MÅNEDSLØNN:** Barnehagelærer: 1700 til 1900 dollar (ca. 13 200–14 700 NOK) Assistenter: 1250 til 1400 dollar (9700–10 800 NOK).
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:6 for små barn og 1:9 for store barn (over 3 år). Minstekravet er 1:12 for barn over 3 år. Store forskjeller.
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** Minstekrav om at en barnehagelærer ikke skal ha mer enn 12 barn.
- **SOVERUTINER:** Etter frokost innendørs på matter med puter og tepper. Noen steder hører barna på musikk for lettere å sovne. Mange barn går deltid og sover hjemme.
- **MÅLTID:** Sjelden varme måltider. Snacks som grønnsaker med dipp, kjeks med smørøst eller frukt. Noen av grønnsakene dyrker barna selv i barnehagen.
- **ÅPNINGSTID:** 07.00 til 15.00.

Kilder: NCES National Center for Education Statistics – Early Childhood

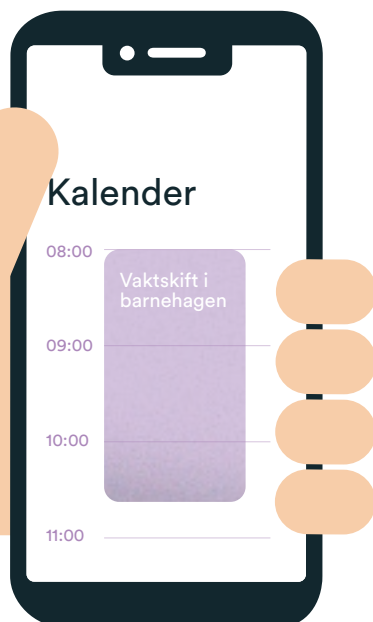

TEKST:

Miriam Lykke Schultz
Frilansjournalist, USA
ms@stickelberg.dk

FORELDRENE JOBBER SKIFT I BARNEHAGEN

Mamma Libby Deatsch jobber i sønnens barnehage sammen med pedagogene. Det gir mer tid med sønnen, billigere plass og bedre pedagoger.

I den amerikanske barnehagen Lafayette Nursery School i California hjelper foreldrene til i de daglige aktivitetene. Barnehagen er en av mange såkalte kooperative barnehager i USA, som eies og drives av foreldre med hjelp av ansatte pedagoger.

TO PEDAGOGER OG FIRE FORELDRE

På en vanlig dag er det to pedagoger og fire foreldre som har ansvar for 24 barn. Foreldrene jobber skift i barnehagen to til tre ganger i måneden. De vasker klær, tegner med barna og er med på å rengjøre og vedlikeholde barnehagen. I tillegg får de en egen foreldreutdanning. Hver dag får de et arbeidskort med dagens program. Foreldrenes oppgave er å sørge for en varm, avslappet og kreativ atmosfære for barna og ha ansvar for de daglige aktivitetene som kunst, vitenskap, matlagning og spill.

– På lørdag er det St. Patricks dag. Den skal vi

Libby Deatsch (t.v.) er en av foreldrene som jobber skrift i Lafayette Nursery School i California to til tre ganger i måneden sammen med barnehagelærer Connie Hawkins (t.h.) Libby er godt fornøyd med å få mer tid med sønnen Jameson.

lære om i dag, forteller barnehagelærer Connie Hawkins. Hun får hjelp av fire foreldre til å samle barna i en sirkel på gulvet. Foreldrene presenterer sine aktiviteter, slik at barna kan velge. I vitenskapsgruppa blander de gult og blått med vann for å se hva som skjer, mens matgruppa lager grønne smoothies. Kunstgruppa klipper ut firkløvere av papp og pynter dem.

HVORFOR COOP-BARNEHAGE?

– I dag er det en ekstra overraskelse på programmet, forteller barnehagelærer Connie, mens Jamesons mamma, Libby Deatsch, tar på seg steppesko og setter på musikk. Hun imponerer både barn og voksne med irsk folkedans og høye beinløft. Snart er alle ute på gulvet og danser med. Fordi foreldrene gjør en stor del av arbeidet i barnehagen, er coop-barnehagene billige og attraktive for noen foreldre. Andre foreldre ser på det som en fin måte å møte andre familier på, mens det for Libby Deatsch handler om at hun får tilbringe mer tid sammen med sønnen Jameson.

– Det er ekstremt verdifullt å være en del av Jamesons barnehageliv. Jeg lærer ham å kjenne i samspill med andre voksne og barn, sier Libby. Hun synes også det er en flott

måte å bli kjent med sønnens venner og familier i nabolaget. Barnehagen er som en utvidet familie.

UNDERVISER FORELDRE

Selv om foreldrene har ulike bakgrunn, har coop-barnehagene en evne til å likestille og samle familiene, og mange blir venner for livet.

HVA ER EN COOP-BARNEHAGE?

- Forkortelse for kooperativ barnehage, som er en barnehage som eies og drives av foreldre.
- Grunnlagt i Chicago i 1916 av mødre som samlet seg for å tilby barnepass, slik at de også kunne delta i første verdenskrig.
- Konseptet fikk en boom på 70-tallet, da kvinnene kom på arbeidsmarkedet.
- Har egen foreldreutdanning ved barnehagens egne pedagoger.
- Har eget foreldrebibliotek med bøker og videoer om barns utvikling.

1. Mylie synes det er spennende å se hva som skjer når hun blander farger. 2. En av oppgavene foreldrene, som Marieke, hjelper til med, er å spille spill og ha aktiviteter innen kunst, vitenskap og matlaging med barna. 3. Barnehagelærer Connie Hawkins (midten) sier hun er blitt en bedre pedagog ved å jobbe sammen med foreldre, fordi de forventer det beste av henne hver dag. Her hjelper de barna Wes og Mylie med å se hva som skjer når de blander fargene blått og gult.

– Vi har foreldre som bor i leiligheter, og foreldre som tjener 15 millioner dollar i året, men når de skal få barnehagen til å fungere, så har penger ingen betydning, sier Connie. Da hun for 18 år siden fikk tilbud om å bytte fra en vanlig barnehage til en coop-barnehage, takket hun først nei tre ganger.

– Jeg fryktet at foreldrenes innblanding ville gå utover pedagogikken, sier hun.

Connie Hawkins skiftet mening da hun fant ut at en del av jobben besto i å undervise foreldrene. Det hadde hun savnet i sin gamle jobb. Hver dag får foreldrene feedback, og de tar opp ulike tema, som utviklingsstadier, disiplin, ernæring og sosialisering. Foreldrene får også undervisning enkelte kvelder og helger gjennom året. Å få løpende pedagogisk veiledning hjelper ikke bare foreldrene i foreldrerollen, men skaper også et tettere bånd mellom barnehagen og hjemmet.

– En skulle tro at foreldrene ville holde med sitt eget barn når det oppstår uenighet mellom barna, men det er omvendt, forteller pedagog.

EN BEDRE VERSJON AV SEG SELV

Å være en del av et større fellesskap har styrket Libby Deatsch i mammarollen.

– Vi foreldre bombarderes av ulike måter å oppdra barn på, og det kan gjøre oss helt overveldet. Derfor gir det trygghet å lene seg til barnehagens retningslinjer. Hvis jeg og mannen min er uenige om noe hjemme, så sier vi alltid: La oss gjøre det på LNS-måten, forteller Libby. Hun sier foreldreundervisningen har gjort henne til en mer kompetent og selvsikker forelder. Barnehagelærer Connie Hawkins sier samarbeidet også styrker henne som pedagog.

– Når jeg tidligere hadde en dårlig dag, handlet det om å komme gjennom dagen fortest mulig. Her har jeg ikke mulighet til å ha en dårlig dag, fordi foreldrene forventer at jeg gjør mitt beste hver eneste dag, understreker barnehagelæreren. I begynnelsen var det en stor utfordring:

– Jeg var helt utmattet da jeg kom hjem, men jeg har vokst både som menneske og pedagog, sier Connie.

LAFAYETTE NURSERY SCHOOL (LNS)

En barnehage for barn fra to til fem år der foreldre arbeider sammen med pedagoger, som regel mødre, men også noen fedre. Moren som har arbeidet lengst, har vært i barnehagen i 11 år med sine 4 barn.

“

Å FÅ LØPENDE PEDAGOGISK
VEILEDNING HJELPER IKKE
BARE FORELDRENE I FORELDRE-
ROLLEN, MEN SKAPER OGSÅ
ET TETTERE BÅND MELLOM
BARNEHAGEN OG HJEMMET.

† Mamma Libby Deatsch tar på seg steppesko og imponerer både barn og voksne med irsk folkedans og høye beinløft. Snart er alle ute på gulvet og danser med.

ANNONSE

Line Melvold (red.)

BARN ER BUDBRINGERE

En veiviser til psykisk
helsefremmende barnehager

Hvilke rettigheter har barn? Hva skaper god psykisk helse for barn i barnehagealder? Hvordan jobber vi systematisk med psykisk helsefremmende arbeid i barnehagen?

Denne boken hjelper dere til å systematisere arbeidet med livsmestring og psykisk helsefremmende arbeid, der selve fundamentet er barns rettigheter. Det handler om kunnskap, prosessarbeid og profesjonelt skjønn. Eller sagt på forfatterens måte: **At ord blir til hender.**

Bestilling:

E-post: bestilling@kf.no ● Internett: www.kf.no ● Telefon: 24 13 28 50

420 sider
kr 529,-
Kommuneforlaget 2019

BARE ÉN PROSENT MENN I BARNEHAGEN

Pedagog Geert van Thull er en sjeldenhet i nederlandske barnehager.

Geert van Thull jobber som pedagog for barn fra to til fire år i barnehagen De Kleine Machinist i Rotterdam i Nederland. Under en prosent av de barnehageansatte som jobber med de minste barna i landet, er menn.

FLERE OVERGREPSSAKER

Klokka er halv ti og Tina (3) blir levert i en prinsessekjole. Hun har bursdag og får en stor klem av Geert. Det er flere grunner til at så få menn ønsker å jobbe i barnehage. Omsorg og barnepass blir ennå sett på som kvinnes domene i Nederland, og det er mannen som tradisjonelt forsørger familien. De fleste kvinner jobber deltid. Dessuten er lønnen lav. Etter flere overgrepssaker i nederlandske barnehager er det blitt mer overvåking, og menn opplever å bli mistenkeliggjort.

Geert er optimist, selv om hendelsene påvirker ham.

– Jeg tror ikke alle foreldre er mistenksomme mot menn, sier Geert.

OFTE PÅ TUR

Etter fruktmåltidet tar noen av barna en tur med sykkelvognene.

– Uteområdet er lite, men vi tar med barna på tur til lekeplasser, markedet, biblioteket, eller på teater, forteller Geert. Under lunsjen bytter Geert plass hele tiden, slik at ulike barn får hans oppmerksomhet. Det er tydelig at de er begeistret for ham. I Nederland har alle barnehageansatte samme utdanning og oppgaver. I Geerts barnehage er det to pedagogiske medarbeidere i hver gruppe. En av dem er førstepedagog og har ansvar for kvaliteten og får veiledning av organisasjonen KomKids, som eier den private barnehagen. Førstepedagogen får ikke mer lønn, men en halvtimes ekstra planleggingstid i uka.

1. Geert van Thull er en av få mannlige pedagoger i nederlandske barnehager, fordi lønnen er lav og det fremdeles er kvinnene som har hovedansvaret for barna. Geert tar imot Tina (3), som har bursdag. 2. Uterommet i den nederlandske barnehagen i sentrum av Rotterdam er lite, så derfor tar de ansatte barna ofte med ut på tur. 3. Når barna er på tur, bruker de denne sykkelvognen med plass til seks barn. 4. I Nederland har alle ansatte samme utdanning fra videregående og samme oppgaver. Pedagogisk medarbeider Soenita Mahesh forteller historier mens hun spiser sammen med barna. 5. Selv om barnehagen ligger midt i sentrum av Rotterdam, har de en liten kjøkkenhage med blomkål og urter.

FEMINISERING AV YRKET

Pedagogisk medarbeider Soenita Mahesh er fornøyd med å ha en mannlige kollega.

– Jeg er glad vi har Geert, og er sikker på at ikke bare guttene, men også jentene synes det er fint. Menn gjør fysisk utfordrende ting med barna som å klatre, og går mer ut med dem. Geert er en sprudlende person, og barna nyter godt av det, sier Soenita. De deler på oppgavene som å lage frokost og skifte bleier. Nederlandske eksperter har slått alarm om det de kaller feminisering av omsorgsyrkene i landet.

– Skepsisen til å ansette menn er unødvendig. Menn som passer på barn, er de som blir mest holdt øye med gjennom screening, strenge ansettelsesprosesser, fire-øyne-politikk (se faktaboks) og politiattest, mener professor i barnehagekunnskap Ruben Fukkink ved Amsterdams universitet. Geert er enig i det. Fem av de 300 ansatte i organisasjonen er menn.

– Jeg er den eneste som jobber med små barn. Barna får et feil bilde hvis de kun møter kvinner i skolen og barnehagen. De kan tro menn ikke er der for å hjelpe dem på med klærne, eller veilede dem, sier Geert.

– Fire-øyne-prinsippet kom som en følge av overgrepssaker, men jeg tror at det kan bidra til et mer profesjonelt arbeidsmiljø, der det er en selvfølge at vi skal se og høre hverandre. Det kan også gjøre foreldrene mer trygge. Tiltiten til en medarbeider er mer sårbar enn til et profesjonelt team, sier Geert.

FIRE-ØYNE-PRINSIPPET

- Betyr at en annen voksen alltid kan se eller høre alt en pedagog gjør i barnehagen. Regelen kom i 2013 etter omfattende overgrep i barnehager i Amsterdam.
- Tilsynet av barnehagene er strammet inn.
- Ansatte må levere politiattest, og barnehagene sjekker kontinuerlig offentlige registre for straffbare forhold mot barn.

NEDERLAND

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** Barnehagelærere og pedagogiske medarbeidere.
- **UTDANNING:** Pedagogisk medarbeider: Fireårig videregående med sosialt pedagogisk arbeid. Pedagoger: Høyere pedagogisk utdanning.
- **MÅNEDSLØNN:** Ut fra erfaring. Rundt 1800–2 600 euro brutto (17 300–25 000 NOK).
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1 voksen per 4 barn 0–1 år, 1:5 for barn 1–2 år, 1:6 for barn 2–3 år og 1:8 for barn 3–4 år.
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** To per gruppe.
- **SOVERUTINER:** Barna sover i seng på soverom. Barna sover 13–15 eller etter behov.
- **MÅLTIDER:** Leveres av et restaurantkjøkken i nærheten av barnehagen.
- **ARBEIDSTID:** 07.30–17.00, eller 09.00–18.30. Alle jobber deltid, inntil 32 timer over fire dager.

1. Geert skifter hele tiden plass under lunsjen i barnehagen, slik at han får tid til å snakke med hvert enkelt barn. 2. Alle rom i barnehagen, som stellerrommet og lekerommet, har vinduer, slik at en ansatt kan se om det er andre voksne til stede i rommet.

NYHET!

EN HELT NY MATOPPLEVELSE FOR DIN BARNEHAGE PÅ NETT

Matglede starter her!

Barebramat.no er en helt ny tjeneste som gjør det trygt og tidseffektivt å planlegge matserveringen i din barnehage. Vi gir deg oppskrifter og relevant informasjon fra våre ernæringsfysiologer og kokker – selvfølgelig basert på offentlige retningslinjer. Alt du trenger til oppskriftene og andre basisvarer kan bestilles og tilpasses etter barnehagens budsjett, allergener og rutiner – direkte levert!

Barebramat.no

TEKST OG FOTO:

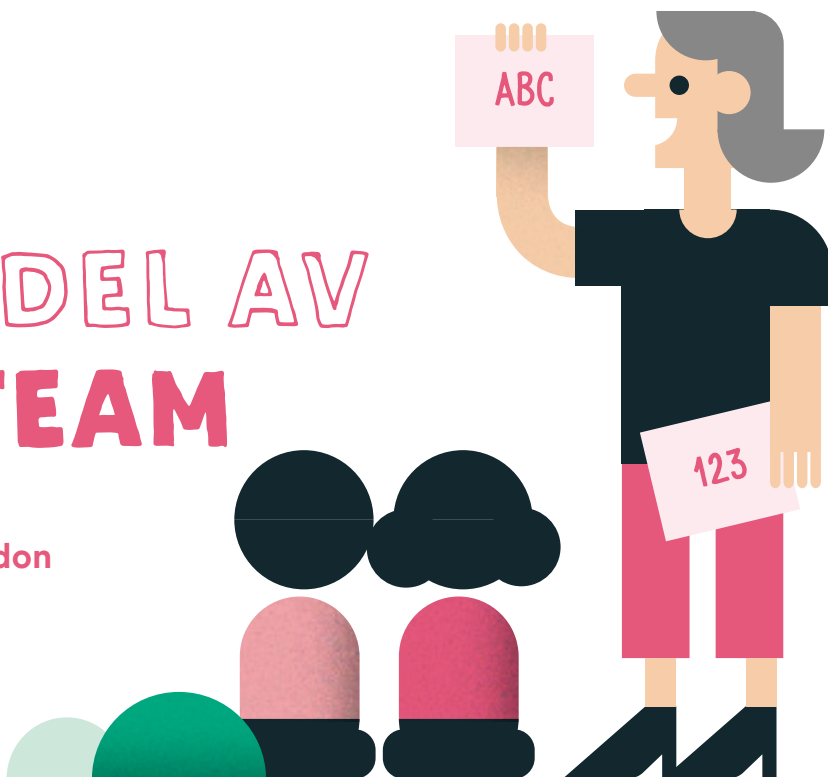
Camilla G. Laxton

Frilanser i England

camilla.laxton@hotmail.com

SHEILA ER DEL AV ET STORT TEAM

Barnehagelærer Sheila Wakes i London har bare ansvar for barn under to år i barnehagen. De eldre barna tar grunnskolelærerne seg av.

På småbarnsavdelingen Willow Room i den engelske barnehagen South Acton Children's Centre i London har smårollingene spist frukt, og barnehagelærer Sheila Wakes henter fram papir og malesaker.

– Vi er fire barnehagelærere som hver har ansvar for tre barn under to år. Vi deler på oppgaver som bleieskift, plastring av sår eller dekking av bord, forteller Sheila, som har jobbet 30 år i barnehagen. Hun er del av et stort team i barnehagen, der alle har definerte roller som barnevernspedagog, fysioterapeut, logoped, ergonom, grunnskolelærer og kokk.

INGEN UFAGLÆRTE

Barnehagen er Londons største og har 29 barnehagelærere, 3 faglærte assistenter og 3 grunnskolelærere. Barnehagen ansetter ingen ufaglærte, og alle ansatte har minst to års utdanning. I England er det et lovbestemt krav om 50 prosent barnehagelærere. Barnevernspedagogene, fysioterapeutene, logopedene og ergonomene er tilknyttet avdelingene for barn med spesielle behov. Mens barnehagelærerne har ansvaret for barnas utvikling for de minste barna, har grunnskolelærere ansvar for barnas utvikling fra de er to år til de begynner på skolen i fireårsalderen.

Avdelingslederen tar seg av papirarbeid og administrative oppgaver. På kjøkkenet disker kokken opp med frokost og varmretter med dessert til lunsj og middag.

LÆRERNE GJØR PAPIRARBEIDET

Når barnehagebarna er to år, bytter de til en av avdelingene i bygget ved siden av. Der har grunnskolelærerne ansvaret for det pedagogiske og akademiske opplegget. En av dem er Seibina McLaggen. I England begynner barn på barneskolen i fireårsalder, og det er mye fokus på at barna skal være skolemodne når de slutter i barnehagen. Grunnskolelærer Seibina McLaggen vil heller jobbe i barnehagen enn på skolen.

– Her kan jeg hjelpe familier, slik at de igjen kan hjelpe barna sine til å bli klare for det mer formelle skolesystemet, sier Seibina. Hennes rolle er å støtte barnehagelærerne.

– Jeg planlegger innholdet, og sørger for at barnehagelærerne føler seg trygge nok til å inkludere akademisk læring i barnehagen, sier hun. Grunnskolelærerne og barnehagelærerne deler de daglige oppgavene mellom seg.

– Vi gjør stort sett det samme, men siden grunnskolelærerne har mye papirarbeid, er det som oftest barnehagelærerne som tar seg av bleieskiftene, sier barnehagelærer Sheila Wakes.

1. Barnehagelærer Sheila Wakes sier hun og grunnskolelærerne gjør mye av det samme i barnehagen, men det er som oftest barnehagelærerne som tar seg av bleieskiftene. 2. – I England begynner barn på barne-skolen i fireårsalder, og det er et ønske om at barna, som Rowan, skal være skolemodne når de forlater barnehagen, forteller grunnskolelærer Seibina McLaggen. 3. De siste årene er det fokus på akademisk læring selv hos de minste i engelske barnehager. Barna får utforske tallbegreper, som å finne dinosaurer og kongler – under fri lek ute. 4. Barna i den engelske barnehagen får en varmrett med dessert til både lunsj og middag.

STORBRITANNIA

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** rektor, avdelingsledere, barnehagelærere, grunnskolelærere, fagutdannede assistenter, barnevernspedagoger, fysioterapeuter, logopeder, ergonomer, kokk, vaktmester, rengjøringshjelp
- **UTDANNING:** Barnehagelærere: minimum fagutdannelsen NVQ, nivå 3 (ca. 2 år). Fagutdannede assistenter: trenger kun nivå 2 (1–2 år). Lærere: 3–5-årig utdanning på høyskole eller universitet.
- **MÅNEDSLØNN:** Barnehagelærer: 15 238 NOK per måned. Assistenter: 12 550 NOK per måned. Grunnskolelærere: 29 324 NOK per måned.
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:3 for små barn, 1:4 for 2–3 år og 1:8 for 3–5 år
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** Lovbestemt krav om 50 prosent barnehagelærere.
- **SOVERUTINER:** De minste barna sover i senger og de største på gulvet. Barna sover aldri ute.
- **MÅLTID:** Barna får varmmat med dessert til lunsj og middag, frokost og fruktservering.
- **ARBEIDSTID:** Som regel 7-timersdag. Tidligvakta jobber fra 07.55 og seinvakta jobber noen minutter over stengt. Grunnskolelærerne tilpasser arbeidstiden i forhold til når de barna de er kontaktperson for, er i barnehagen og har planleggingstid. Enkelte av barnehagelærerne følger skoleruta og har fri alle skoleferier. Andre jobber året rundt med 20 dager ferie i året.
- **ÅPNINGSTID:** 08–18. Enkelte private barnehager har åpent 7.30–18.30 eller 7.00–19.00.

HER FÅR BARNNA MYE OPPMERKSOMHET

I den lille, portugisiske barnehagen har de tid til å gi hvert enkelt barn mye oppmerksomhet, sier Rosa Fereitas. To ansatte har ansvar for 18 barn.

Jardim Infantil Bom Pastor Kindergarten er en av Portugals mange små barnehager. Med 54 barn føles stedet som en hyggelig familie med nok plass og oppmerksomhet til alle. Klokken er halv ti på morgenen, og en munter flokk barn og voksne er samlet i det lille gymlokalet. Kosedyret Pico Pico, en figur fra barnas bøker, hjelper direktør Rosa Fereitas med å presentere dagens program. Rosa er ikke bare barnehagens sjef, men også barnehagelærer i en av barnehagens tre grupper.

ASSISTENTENE GJØR DET PRAKTISKE

Et av barna følger med for å få en kos og være litt sammen med Rosa.

– Vi kan jobbe veldig individuelt i denne barnehagen, som å følge opp barn med autisme, barn som sliter etter en skilsmisse, eller barn med lærevansker eller motoriske problemer. Vi ser hva hvert enkelt barn har behov for, sier Rosa. Både assistenter og barnehagelærerne gjør alle oppgaver som et team. Neste uke skal de til dyrehagen i Porto og dropper historietimen.

Barnehagen har tre grupper for barn fra tre til fem år. Det er 18 barn, en barnehagelærer og en assistent per

gruppe. Barnehagelærerne lager program, underviser og vurderer barna. Assistenten Paula Alberto hjelper barna med ulike aktiviteter i klasserommet, som maling eller å lage tredimensjonale leker. Hun hjelper til under måltidet, og når barna skal sove, er på toalettet eller er ute og leker.

– Jeg liker variasjonen, og vi ansatte støtter og hjelper hverandre. Jeg blir også spurt om min mening om hvordan undervisningen fungerer, sier Paula.

– Assistentene har ingen utdanning, men mye erfaring. De er like mye verdsatt som barnehagelærerne, sier direktøren.

PÅ STRANDA I TRE UKER

Barnehagen er en del av et kirkesokn. Den er finansiert av staten og foreldrepenger. Barnehagen besøker også kirkens dagtilbud for eldre regelmessig.

– Barna tar del i de eldres aktiviteter og lærer respekt, forteller Rosa. De eldre forteller også om livet i gamle dager. Barnehagen ligger i distriktet Viana do Castelo nord i Portugal, bare fem minutters gange fra de vakre strendene ved Atlanterhavskysten. De første tre ukene i juli drar barnehagen på stranda. Barnehagen er som et lite samfunn. Her er fleksibilitet, men også utfordringer fordi oppgavene fordeles på få ansatte.

1. I den portugisiske barnehagen Jardim Infantil Bom Pastor er de opptatt av å ha tid til å gi barna kos og nærhet. Assistent Paula Alberto klemmer barna ofte. 2. Barna som går i barnehagen, er mellom tre og fem år gamle og sover inne i senger. 3. – Vi kan jobbe veldig individuelt i denne lille barnehagen. Vi ser hva hvert enkelt barn har behov for, sier direktør Rosa Fereitas i den portugisiske barnehagen. 4. Lærer Patricia Maciel er med når barna leker og bygger med modelleire. 5. Det er vanlig med små barnehager i Portugal, som denne med 54 barn totalt.

PORTUGAL

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** barnehagelærere, assistenter, kontorarbeidere, kokk og rengjøringsassistent.
- **UTDANNING:** Barnehagelærere: 4-årig universitetsutdanning i å undervise. Det siste året har de spesialisering i barnehagen. Assistenter: trenger ingen utdanning, men erfaringen betyr mye.
- **MÅNEDSLØNN:** Assistenter: ca. 600 euro (ca. 5800 NOK) Barnehagelærere: 1200–2500 euro (ca. 12 000–25 000 NOK)
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:9,5. Maks: 1:12,5
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** Tre av ni ansatte. En barnehagelærer og en assistent uten utdanning per gruppe.
- **SOVERUTINER:** Fra kl. 13.00 til 15.00, hvis barnet har behov. Barna sover inne i senger.
- **MÅLTIDER:** Varm lunsj med suppe, hovedrett og frukt. Morgensnacks og ettermiddagssnacks, pluss ekstra snacks for barna som er der til 18.30.
- **ARBEIDSTID:** Assistenter: jobber to skift, 8.30–17.00 eller 10.00–19.30. Barnehagelærerne: ikke skift, og har 35-timers uke: De jobber 25 timer med barna (en del undervisning), 5 timer «familietid» som måltider og utelek og 5 timer planlegging.
- **ÅPNINGSTID:** 7.30–19.30

SYKEPLEIERNE STYRER DE STØRSTE BARNEHAGENE

Alle store franske barnehager må ha en barnesykepleier som styrer. Den har også ansvar for det pedagogiske innholdet.

Kravet til både helsefaglig og pedagogisk personell stammer fra 1800-tallet, da arbeiderkvinnenes barn hadde behov for pleie og behandling i tillegg til oppdragelse og undervisning. I barnehagen Maison de l'enfance Léo Lagrange i Drôme-landsbyen Chabeuil deltar ikke styrer og barnesykepleier Loetitia Abbatisa (42) i de daglige aktivitetene med barna. Hennes jobb er å behandle småskader og feber. I franske barnehager er det ikke uvanlig at barna kommer med både feber og bronkitt, fordi foreldre bare har tre sykedager hver i året.

GIR BARN MEDISINER

Barnesykepleier Loetitia stiller ikke diagnose, men gir barna medisiner foreldrene har med. Barnesykepleieren utarbeider den pedagogiske rammeplanen sammen med barnehagelæreren. Hun leder de ansatte, ikke barna.

– Jeg samarbeider svært godt med barnehagelæreren. Vi har en god dialog, og vi utfyller hverandre med våre ulike bakgrunner, sier Loetitia. Barnehagelærer Aurore Bourhis er enig.

– Loetitia lytter til mine innspill, og jeg føler meg nyttig, sier Aurore, som mener kjemi og åpenhet er mye viktigere enn fag når man skal samarbeide.

KRITISK TIL SYKEPLEIERE

Den norske barnehagelæreren Torhild Cascales jobber i en annen fransk barnehage.

– Sykepleiere har lite å bidra med. Barna er jo friske, utenom forkjølelser. Blir de syke, er det lett å gå til legen som i Norge, mener Torhild. Hun forteller at de fleste barnehagelærerne hun kjenner, deler hennes syn. Tidligere hadde Torhild en barnesykepleier til leder. Nå har hun en barnehagelærer som leder fordi barnehagen har færre enn 40 barn og er veldig fornøyd med det.

LAGER UKEMENY MED KOKKEN

Styrer Loetitia har personal- og budsjettansvar og ansvar for foreldrekontakt. Hun sørger for at utstyret fungerer, og at maten følger ernæringsreglene. Barnehagen har egen kokk. I noen franske barnehager utfører barnehagelærerne kun oppgaver knyttet direkte til læring. Barnehagelærer Aurore Bourhis (31) har ansvar for at læringsmålene følges opp i de daglige aktivitetene. Hun veileder de andre ansatte, organiserer utflukter og bestiller leker. Hun har ansvar for alt fra sangstund og dukketeater til lesing sammen med assistentene, som Sandrine Paquier (51), og barnepleierne, som Sylvie Vincent (41). Barna har frilek store deler av dagen.

Barnepleier Sylvie jobber med de minste barna og har litt mer myndighet enn assistentene.

FRANKRIKE

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** Barnehagelærere, barnepleiere og småbarnsarbeidere og assistenter med lavere utdanning eller relevant erfaring. Styreren må være barnesykepleier ved mer enn 40 barn. Denne barnehagen har egen kokk fire timer daglig.
- **UTDANNING:** Barnesykepleier: 4 års høyere utdanning, førskolelærer: 3 års høyere utdanning, barnepleier: 10 måneders utdanning, småbarnsarbeider: 1–2-årig kurs i pleie og omsorg.
- **MÅNEDSLØNN*:** Småbarnsarbeidere: 1500 euro (ca. 14 300 NOK). Samme lønn som ufaglærte butikkansatte og renholdere. Barnepleier: 1616 euro (15 300 NOK). Barnehagelærere: 1855 euro (17 600 NOK) som vanlig ansatt og opptil 2113 euro (20 000 NOK) som styrer. En barnehagestyrer som er barnesykepleier starter på rundt 2350 euro. (22 300 NOK). Lærere i førskolen (3–6-åringer) har lærerutdannelse og tjener 2063 (19 600 NOK) og kan oppnå 3929 euro (37 300 NOK med 30 års erfaring.)
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:5 på småbarnsavdelingen (fra 2,5 måneder til barna kan gå) og 1:8 for barn fra de kan gå, til de starter førskolen som treåringer.
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** 40 prosent av de ansatte må ha høyskoleutdanning. En av disse må være barnesykepleier eller sykepleier.
- **SOVERUTINER:** Barna sover inne, de minste i enkle sprinkelsenger, de største i køyesenger.
- **ARBEIDSTID:** 35 timers arbeidsuke når du jobber med 0–3-åringer.
- **ÅPNINGSTID:** 07.30–18.30

* Startlønnen.

1. Barnesykepleier og styrer Loetitia Abbatisa trøster Constantin, som har klemt fingeren. Hun gir barna febernedsettende eller medisiner foreldrene har med. 2. Assistent Sandrine Paquier vann blomstene ute i barnehagen sammen med Kessy. 3. Barnepleier Sylvie Vincent jobber med de minste barna, som kan starte i barnehagen når de er 2,5 måneder. 4. Som ansvarlig for at læringsmålene følges opp i hverdagen, jobber barnehagelærer Aurore Bouchis annenhver uke på hver av de to avdelingene i den franske barnehagen. Her med Angéline (t.v.) (2), Arthur (8 måneder) og Lucie (1).

TEKST OG FOTO:
Natalie Hanssen
 Frilansjournalist, Kina
nhanssen@box.nl

HELSESJEKK HVER MORGEN

Hver morgen blir Xingrui Qian og de 610 andre kinesiske barna undersøkt av en sykepleier for å sjekke at de er friske nok til å gå i barnehagen.

Kina er arbeidsoppgavene i barnehagen delt inn i undervisning og omsorg. Mens to pedagoger har ansvar for undervisningen, har en omsorgspleier ansvar for andre områder: Er barna varme nok? Er rommene i barnehagen rene nok? Bør lille

Sun til sykepleieren for å sjekke hosten? Første steg besøker Kunshan Fushikan barnehage, en typisk offentlig kinesisk barnehage for middelklassen i provinsen Jiangsu, øst i Kina. Den har 611 barn fordelt på 18 grupper for tre- til femåringer. Kinesiske barn går sjelden i barnehage før de er tre år, og passes på av besteforeldre før det. Rundt en tredjedel av barnehagene er private, og prisene varierer.

MORGENGYM OG HELSESJEKK

– Sunnhet og lykke er det vi verdsetter mest, sier rektor Zhou, en vennlig og åpen kvinne i tredveårene. De barne-

hageansatte omtales kun med etternavn. Det er tidlig morgen, og sola skinner. Den første halvtimen før undervisningen starter, har barna morgengym i grupper. Før alle de 611 barna får komme inn i barnehagen, må de gjennom en helsesjekk på en helsestasjon i barnehagen. En sykepleier måler barnets temperatur og sjekker, i samarbeid med en lege, om barnet er friskt nok til å være i barnehagen. Hvis ikke, blir de hentet av foreldrene. Målet er å hindre sykdom i å spre seg.

UNDERSVISING OG PLEIE

I hver klasse er det to lærere som har ansvar for undervisningen, og en omsorgspleier som har ansvar for omsorg og barnas helse. Omsorgspleieren tar seg av alle ting utenom undervisningen, som å sjekke at barna har det bra, gi dem mat, gjøre rent og ta ansvar for administrative oppgaver. Barna er delt inn i grupper på 30–35 barn etter

1. Den første halvtimen før undervisningen starter, har de kinesiske barna morgengym i grupper ute.
2. Xingrui Qian og alle de 610 andre barna i den kinesiske barnehagen Kunshan Fushikan får helsesjekk av en sykepleier hver morgen for å hindre at sykdommer skal spre seg i den store barnehagen.
3. Kinesiske barn har ikke lenger uniform i barnehagen, men bevegelsene i gymtimen på morgenen må gjøres unisont.

1. Lærer miss Zhou (t.h.) er på planleggingsmøte sammen med andre lærere i barnehagen. De lager pizza og diskuterer hvordan de skal gjennomføre pizzabaking i klassen neste uke. 2. De kinesiske barnehagebarna lærer å ta seg av planter og å se dem gro. 3. De 611 barna i den kinesiske barnehagen har 12 300 kvadratmeter stort uteareal å boltre seg på.

BARN LÆRER GJENNOM LEK, OG VI OBSERVERER BARN FOR Å BESTEMME HVORDAN VI SKAL GJØRE DET. BØR DE HA EKSTRA TID TIL Å LÆRE Å KNYTE SKOENE?

alder. I løpet av dagen kan det bare være én lærer i klassen, fordi den andre læreren og assistenten må gjøre andre ting. Denne morgenen er for eksempel miss Zhou (som har samme navn som rektoren) på planleggingsmøte. Det er pizzadeig overalt, og lærerne diskuterer hvordan de skal gjennomføre pizzabaking i klassen neste uke.

HJEMMELAGDE LEKER

Rektor Zhou beklager at spillene og lekene de har, ikke er nye. Men barnehagen er likevel velutstyrt med leker inne og ute. Uteområdet er enormt og har planter, trær, kjøkkenhager der barna lærer om naturen, og små adskilte deler, der barna kan lage ting, spille på musikkinstrumenter eller male. Inne er det ulike lesestoler og steder for å ha rollespill som kjøkken og små butikker, ofte flere av dem på rad og rekke. Mange av lekene lager lærerne. Barnehagen har også et eget rom der foreldrene kan lese for barna etter barnehagen.

– Vi ønsker å stimulere forholdet mellom foreldre og barn, fordi foreldrene her ofte er veldig travle, forteller miss Chen, som er læreren til femåringen Xingrui Quian.

KINA

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** barnehagelærere, sykepleiere og omsorgsarbeidere
- **UTDANNING:** Lærerne har 4–5-årig lærerutdanning fra universitetet- pluss sertifisering fra regjeringen. Omsorgspleieren går på egen skole i kommunen og får veiledning av sykepleieren på barnehagens helsestasjon.
- **MÅNEDSLØNN:** Ikke offentlige tall, men lærerne skal få det de kaller en anstendig lønn fra regjeringen.
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:10
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** 42 av 81 ansatte.
- **ANTALL LÆRERE I GRUPPENE (KLASSEN):** 2 sertifiserte lærere, en omsorgspleier med spesialutdanning.
- **FORELDRESAMARBEID:** Minst to ganger i året er foreldrene en halv dag med barna i barnehagen. De får også en samtale med læreren per år.
- **FORELDREBETALING:** 2000 rmb per halvår (2500 NOK).
- **MÅLTIDER:** varm frokost og lettere snacks, som de får av et eget kjøkken i barnehagen.
- **SOVERUTINER:** Alle barna sover 12.10–14.10 inne i senger.
- **ARBEIDSTID:** 2 skift, 7.00–11.30 og 13.30–16.30 eller 8.00–16.30.
- **ÅPNINGSTIDER:** 7.0–16.00.

1. Etter morgengym får barna varm frokost før undervisningen starter. 2. Alle barna som er fra 3 til 5 år, sover fra klokken 12.10 til 14.10 inne i senger. 3. De ansatte i barnehagen har selv sydd og laget leker som ser ut som frukt og grønnsaker, som barna bruker når de leker butikk. 4. Omsorgsarbeideren har ansvar for at hygienen på toalettene i barnehagen er god.

Barna får også oppgaver de skal gjøre hjemme med foreldrene, som å farge et slips eller tegne regntøy.

SJU PROGRAMMER

Etter morgengym får barna melk og snacks før undervisningen starter. Barna får undervisning i sju programmer, som tegning, sosiale ferdigheter, matte, natur, språk, fysisk aktivitet, mat og helse, men med et nytt område hver dag.

– Barn lærer gjennom lek, og vi observerer barna for å bestemme hvordan vi skal gjøre det. Bør de ha ekstra tid til å lære å knyte skoene? Eller er barna så rampete at de må gå ut en liten stund? forklarer rektor Zhou. Barna Første steg møter, er glade og ikke sjenerte.

Rektoren forteller at barnehagens visjon er å ha en god innflytelse på samfunnet, og være moderne, aktiv, sivilisert, nysgjerrig, utforskende, kreativ og sosial.

– En sunn og glad utvikling for alle barn er det vi verdsetter mest, sier rektoren.

ANNONSE

Vi tar leken på alvor!

NORSK
LEK & PARK

www.lekogpark.no

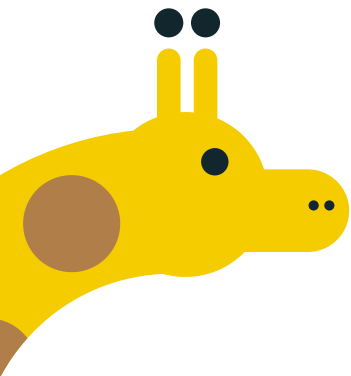
TEKST:

Vibeke Olsen
Frilanser, Sør-Afrika
vibekeolsen@hotmail.com

FOTO:

Shannon Henning
Frilansfotograf, Sør-Afrika

KLASSESKILLE BLANT ANSATTE

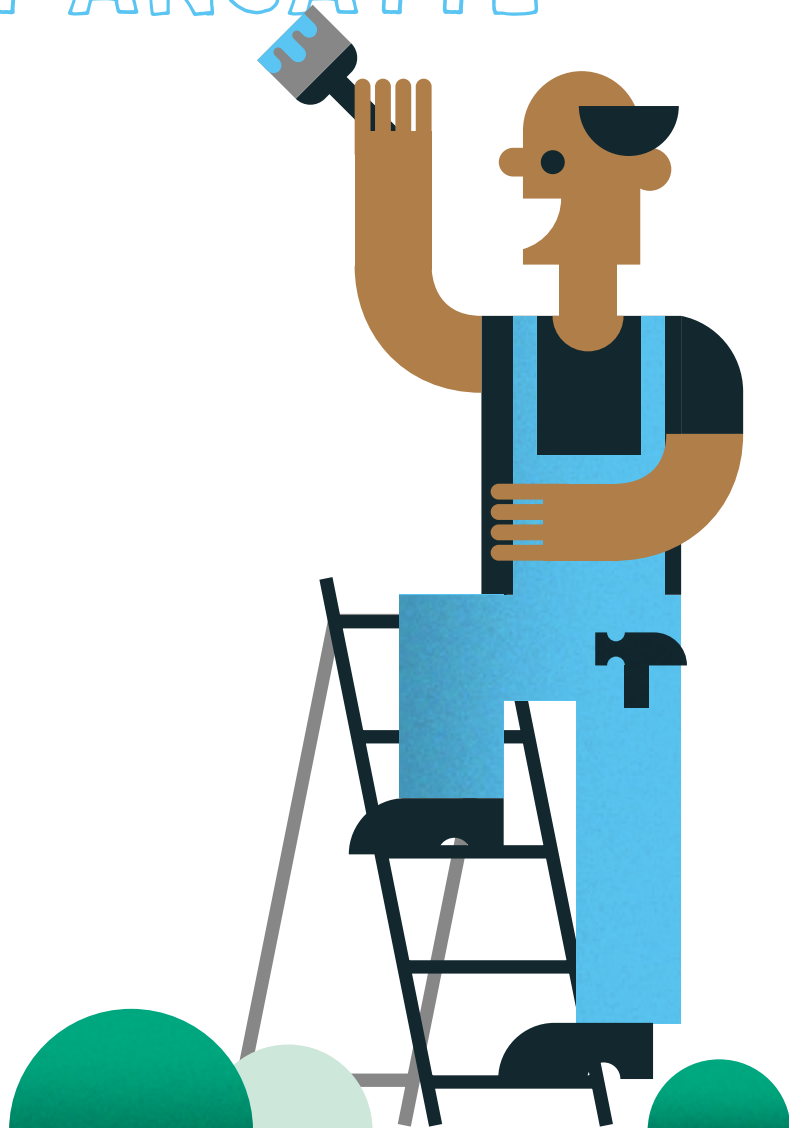
I Sør-Afrika har assistentene ansvar for å vaske og rydde i barnehagen. De får ikke være med på sosiale aktiviteter eller bruke samme do som pedagogene.

Assistenten får ofte ikke gjøre annet i barnehagen enn å rydde og vaske. Assistentene må bruke egne klær, mens andre ansatte ofte har uniformer eller like T-skjorter. Mens ledere og lærere tiltales i høflig taleform, som *fru* Freestone, blir assistentene tiltalt med fornavn. De siste ni årene har Sunnylea barnehage i provinshovedstaden i KwaZulu-Natal jobbet for å gjøre noe med disse forskjellene.

GIR ANSATTE KURS

– Jeg har jobbet bevisst for å styrke assistentenes kompetanse gjennom kurs og seminarer og ved å inkludere dem sosialt, forteller rektor Lynne Freestone. De har offisielle T-skjorter som andre ansatte og bruker samme toaletter. Alle ansatte, også rektoren, tiltales med fornavn, noe som er veldig uvanlig i Sør-Afrika. En forklaring på klasses skillet mellom assistenter og pedagoger kan være at arbeidsledigheten i landet er høy, at ufaglært arbeidskraft er billig, og at landet ennå sliter med rasisme.

1. Altmuligmann Nathi Ngubane er en av to mannlige ansatte ved Sunnylea barnehage i Sør-Afrika og et sjeldent syn i landet. Han lager i stand en av sansekassene ute, der barna får kjenne på klinkekuler i sagspon, eller svamper i vann. 2. Barnehagepedagog Nikki Rigby har selv cerebral parese. Hun trives godt i det inkluderende miljøet ved sørafrikanske Sunnylea barnehage. 3. Assistent Lungi Sibiyi har samme offisielle T-skjorte og får bruke samme toalett som andre ansatte i barnehagen. Det er ikke vanlig i landet.

FRIGJØR TID TIL PEDAGOGENE

– Hos oss lærer barna at verden er full av forskjellige mennesker, men at alle er unike og likeverdige, smiler barnehagepedagog Nikki Rigby. Hun har jobbet over 15 år i barnehagen, har selv cerebral parese (CP) og er glad Sunnylea er åpen for barn med fysiske og mentale utfordringer. Hun sier assistentene også frigjør tid til pedagogene, og at de mannlige assistentene er positive rollefigurer.

Også assistent og altmuligmann Nathi Ngubane er stolt over at han blir vist tillit. Han har jobbet ti år i barnehagen, og de siste ni årene har assistentene vært aktivt til stede med barna.

– Jeg har blitt en bedre far og rollemodell for familien min etter at Lynne ble sjefen min, smiler han.

EGEN ERGOTERAPEUT

– Endringene vi gjorde, førte til at vi ble sett på som normbrytere, og vi mistet flere barn fordi foreldrene synes endringene var for radikale, forteller Lynne. Nå har barnehagen barn fra alle etniske bakgrunner og lang venteliste. Rektoren har ansvar for det pedagogiske, praktiske og økonomiske. Hver av de fem avdelingene har en egen leder med ansvar for foreldresamtaler og vurdering av barna. Avdelingslederne er utdannet barnehagepedagoger, har en

1. Rektor og barnehagepedagog Lynne Freestone har lang erfaring med å rense sår og sette på plaster. Hun jobber bevisst for å skape et arbeidsmiljø uten klasseskille. 2. Barnehagepedagog Carly Bryant deltar når barna har frilek i den overbygde fantasisonen i barnehagen. 3. Barnehagen har en egen musikk lærer, Bhavna Govender, som er på ukentlig besøk. 4. Barnehagepedagog Annabelle Verhoef mener at det er de små øyeblikkene sammen med barna som er de viktigste. 5. Spesialassistent Zomo Dlamini har hovedansvar for å være tilgjengelig for åtte barn i barnehagen med spesialbehov, som Downs syndrom og autisme. Han har ingen utdanning.

SØR-AFRIKA

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** Rektor/styrer, barnehagelærere, assistenter, spesialassistenter, musikk lærer, ergoterapeut og logoped (behovsbasert) og sekretær/resepsjonist/bokfører.
- **UTDANNING:** 4-årig universitetsutdanning eller 2-til-3-årig diplomstudium.
- **MÅNEDSLØNN:** Assistent 5000–7000 sørafrikanske rand (R) (3250–4550 NOK), pedagoger: R14 000–16 000 (9900–10 400 NOK), rektor/pedagogisk leder: R20 000–30 000 (13 000–19 500 NOK).
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** Ingen offisielle krav. Sunnylea har fra 1:10 til 1:12 for alle barn.
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** Ingen offisielle krav. Sunnylea har fem. All barnehagedrift er overlatt til privat sektor, og det er ingen pedagogiske krav og liten eller ingen oppfølging. Vold mot barn er ikke uvanlig, og barns rettssikkerhet er svak.
- **SOVERUTINER:** Barna sover fra 13.00 til 14.30 på madrasser og puter på gulvet i et av klasserommene.
- **ARBEIDSTID:** 07.15–14.00
- **ÅPNINGSTID:** 07.15–12.30. Barnehagene tilbyr ofte SFO til kl. 17.00.

times planleggingsmøte hver uke, og har ansvar for den daglige samlingsstunden og lesestunden. Sammen med assistentene ser de også etter barna når de har frilek ute. En musikk lærer har kun ansvar for musikkundervisningen. Sekretæren og regnskapsføreren, Penny Rutherford, står ved porten hver morgen og ønsker barna velkommen. Spesialassistenten Zomo Dlamini har ingen pedagogisk utdanning og er ansatt for å ta seg av de åtte barna med spesielle behov, som autisme og cerebral parese. En ergoterapeut og logoped er i barnehagen ved behov.

– Sunnylea er en veldig inkluderende, aktiv og rolig barnehage, sier ergoterapeut Sandy Mayer.

⊕ Da den sørafrikanske barnehagen krevde at assistenter på linje med andre ansatte skulle bli tiltalt med fornavn og gå på samme toalett, mistet den flere barn fordi foreldrene synes endringene var for radikale: Bak f.v. Altmuligmann Nathi Ngubane, lærerstudent Tanitha Van Wyk, assistent Patricia Madonda, barnehagepedagog Annabelle Verhoef, assistent Futhi Zuma, assistent Angel Masikane, barnehagepedagog Tanya Stevens, assistent Thandi Masikane, sekretær og regnskapsfører Penny Rutherford, ergoterapeut Sandy Mayer og musikk-lærer Bhavna Govender. Foran f.v.: barnehagepedagog Carly Bryant, assistent Philile Dlamini, rektor Lynne Freestone, barnehagepedagog Nikki Rigby, assistent Lungu Sibiya og spesialassistent Zomo Dlamini.

ANNONSE

Konferanse og fagmesse for alle som jobber i barnehage!

Thomas Giertsen Leo Ajkic
Hedvig Montgomery May Britt Drugli
Ellen Beate H. Sandseter Sonja Kibsgaard
Halvor Haukerud Forskerfabrikken Ringer i vann
Hanne Mette Vindvik Gunn Helen Ofstad
Barnevakten Stine Sofies Stiftelse & PBL Naturvernforbundet

Tilbud! Bruk rabattkode
 «2020» og spar 250 kroner.
 Mer info og påmelding på
barnehage2020.no

* tilbudet gjelder til 15. januar 2020.

BARNEHAGE2020

6. og 7. mai • Norges Varemesse, Lillestrøm

TEKST OG FOTO:

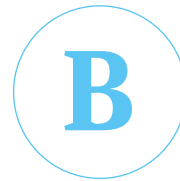
Andrea Thiis-Evensen

Frilanser, Australia

andrea.thiis.evensen@gmail.com

ALLE ANSATTE MÅ VASKE KLÆR OG DO

Barnehagelærer Karla Klippel i Australia gjør alt fra å vaske do til å lære barna empati gjennom kaniner.

Barnehagen ligger i et fredet bygg fra 1900-tallet i en rolig sidegate i St. Kilda, et kvarter fra Melbourne sentrum. Alle hjelper til der det trengs, og selv de «kjedeligste» oppgavene som å rengjøre toalettene eller å vaske klær fordeles

likt mellom alle ansatte.

BIDRAR MED DET DE KAN BEST

– Hvem som gjør hva, er avhengig av enkeltpersoner. Folk har forskjellige styrker og egenskaper, og vi vil at alle skal kunne bidra med det de kan best, sier styrer Madeleine Clarke. For å kunne jobbe i australske barnehager må man ha minst seks måneders utdanning, som gir sertifikat 3. Dette er et krav i den offentlige rammeplanen, *National Quality Framework (2012)*, som skal sikre god utvikling for australske barn. Styreren forteller at det å undervise, passe på og se etter barn er et stort privilegium, og mener derfor at dette minstekravet er veldig bra. I hennes barnehage har alle ansatte minst ett års utdanning og jobber for å få enten diplom eller bachelorgrad i barnepedagogikk.

HAR KANINER FOR Å LÆRE EMPATI

Hver uke bytter både assistenter og avdelingslederen på å ha ansvar for to små kaniner i bakhagen, i tillegg til å ta med barna ut for å besøke dem. Clarke forklarer at barna lærer empati ved å ta vare på dyrene.

– Hvis vi kan lære barna å passe på dyr, vil de samtidig lære hvordan de kan passe på hverandre. Det passer godt sammen med filosofien vår om å vare på naturen rundt oss, sier Clarke.

Avdelingslederne har i tillegg ansvar for hva barna lærer hver dag, og å dokumentere læringsprosessen. De skriver en daglig refleksjon, som blir sendt til barnas foreldre på e-post, og har en ukentlig vegg-plan der de dokumenterer aktiviteter. Avdelingslederne må også skrive en personlig refleksjon, hvor de reflekterer over hva som kan gjøres annerledes, eller forbedres.

Karla Klippel er både avdelingsleder og assisterende styrer. Hun er størsteparten av dagen sammen med barna, men har også ansvar for papirarbeid.

– Jeg kjeder meg ikke et sekund, og det er noe av det beste med å jobbe med barn. Men ofte må jeg være to personer på samme tid, og det kan være krevende, sier Klippel.

AUSTRALIA

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** Styrer, assisterende styrer, barnehagelærer, assistenter og kokk.
- **UTDANNING:** Early Childhood Teacher (4 års utdanning), barnehagepedagog med diplom (1 års utdanning) og assistent med sertifikat 3 (6 måneders utdanning).
- **MÅNEDSLØNN:** Varierer ut fra utdanning og erfaring. Barnehageassistenter (med sertifikat 3) tjener i snitt 23 512 NOK (3400 AUD). En barnehagepedagog (med diplom) tjener 27 660 NOK (4000 AUD), mens en Early Childhood Teachers lønn varierer fra 33 900 NOK (4900 AUD) til 44 950 NOK (6500 AUD) ut fra erfaring.
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:4 for barn under to år, 1:5 for barn fra to til tre år og 1:5 for barn fra tre til fem år.
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** I denne barnehagen: 18 ansatte, 2 med bachelor (Early Childhood Teacher), 13 med diplom (barnehagepedagoger) og tre med sertifikat 3 (barnehageassistenter).
- **SOVERUTINER:** Barna sover inne på madrasser. Er været fint, sover de ute.
- **ARBEIDSTID:** Første skift 7.15–15.45. Andre skift: 10.00–18.30.
- **ÅPNINGSTID:** 7.30 til 18.30

Kilder: Styrer Madeleine Clarke i barnehagen A Step Ahead og Australian Children Education and Care Quality Authority: www.acecqa.gov.au.

1. Daglig leder Madeleine Clarke tilbringer mesteparten av dagen sammen med Eva (t.h.) og de andre barna, i tillegg til å ta seg av kontorarbeid. 2. Barnehagen har to små kaniner, for å lære barna, som Eva, hvordan de både tar vare på dyra og hverandre. 3. Barnehagelærer Karla Klippel har ikke bare ansvar for å dokumentere hva barna lærer og sende en daglig e-post til foreldrene, men må hjelpe til med å vaske doen på avdelingen. 4. Barnehagelærerne har to timer i uka til dokumentasjon av barna. Alle hjelper til med resten, som å skifte bleier, ha lesetime, og gi opplæring i tema som planeter og resirkulering. Barnehagelærerne Emily Walker (t.v.) og Karla Klippel og styrer Madeleine Clarke og barna Scarlett (f.v.), Eric, Emma og Eva.

UVANLIG AT ALLE GJØR ALT

I barnehagen til Facu (2) gjør alle ansatte alt, fra bleieskift til å skrive i barnas loggbøker. Det er ikke vanlig i Argentina.

Her hos oss har vi flat struktur, og alle gjør alt, forteller Valeria, en av de to styrerne i Sara Jardín Maternal, en barnehage midt i millionbyen Buenos Aires i Argentina. Både styrere, barnehagelærere, assistenter og kjøkkenhjelpen skifter bleier, planlegger aktiviteter, har foreldrekontakt, skriver i barnas loggbøker, rydder og spiser med barna.

LIKE VIKTIGE OPPGAVER

– For oss er det like viktig å hjelpe et barn med å sove som å planlegge et kunstprosjekt, understreker styreren, som er i ferd med å pakke sammen musikkanlegget etter en aktivitet. Cinthia, kjøkken- og rengjøringshjelpen, tar en prat med Facu (2), mens hun vasker opp etter ettermiddagssnacksen, den såkalte *merienda*.

Barnehagen er for barn fra 45 dager til 2 år og har 13 ansatte; ti barnehagelærere, to styrere og én kjøkken- og rengjøringshjelp.

– Vi bytter på alle arbeidsoppgaver, også når det gjelder å følge opp barn og foreldre, forteller barnehagelærer Soledad. Derfor kjenner barna og de ansatte hverandre godt. Driften av barnehagen og de administrative oppgavene tar styrerne seg av.

EN ANNERLEDES BARNEHAGE

Sara Jardín skiller seg ut fra de fleste barnehager for småbarn, såkalte *jardines maternas*, i Buenos Aires. Mange av disse barnehagene fungerer ofte som oppbevaringsplass og lekerom uten noen form for pedagogisk plattform. Ifølge styreren i Sara Jardín drives mange

barnehager i Buenos Aires fortsatt svært tradisjonelt, med klare skillelinjer mellom hva barnehagelærerne skal gjøre, og hva assistentene skal gjøre. Planlegging og foreldrekontakt er forbeholdt barnehagelæreren, mens assistenten tar seg av måltider, bleieskift og påkledning.

STOR GJENNOMTREKK

– I mange barnehager tar styreren liten del i lek og samvær med barna. Belastningen på assistentene er betydelig, og det er stor gjennomtrekk, fortsetter Valeria. I hennes barnehage er de opptatt av å ha et stabilt team, og tilbyr alle ansatte en hederlig lønn og minst mulig overbelastning ved å dele på oppgavene.

Alle ansatte skal også skrive i barnas loggbøker, der de ansatte fører inn observasjoner om barnets utvikling; nye ord, nye motoriske ferdigheter og endringer i sosial atferd.

– Barna blir sett med ulike blikk. På den måten får vi et mer helhetlig bilde av utviklingen deres, forteller Valeria.

1. Kjøkken- og rengjøringsassistent Cinthia lager ikke bare mat og rydder, men spiser sammen med Facu (2) og de andre barna, skifter bleier og skriver i loggbøkene deres. 2. Barnehagelærer Soledad forteller at barna blir godt kjent med alle ansatte når de deler på alle oppgavene i barnehagen. 3. I dag blir Facu (2) hentet av fetter Axel. Foreldrene til Facu valgte Sara Jardín som barnehage fordi de deler de ansattes syn på hva en barnehage bør være; et sted for læring og ikke bare et oppholdssted. 4. Mens de andre ansatte vekker barna etter siestaen, setter styrer Valeria fram melk og yoghurt.

ARGENTINA

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** Styrer, barnehagelærere, assistenter/lærerstuderenter, kjøkken- og rengjøringshjelp. Barnehager som tilhører grunnskoler, har også musikkklærere, gymklærere, omsorgsarbeidere, kokk, kjøkkenassistenter, sekretærer og vaktmester.
- **UTDANNING:** Barnehagelærer: 4–5-årig lærerutdanning fra høyskole. Assistent: er under utdanning.
- **MÅNEDSLØNN:** Barnehagelærer: 15 000 argentinske pesos (5000 NOK). Assistent: 12 000 pesos, (4200 NOK). Kjøkken- og rengjøringshjelp: 15 000 pesos (8 timers arbeidsdag). Varierer mye mellom provinser og barnehager.
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** I Sara Jardín er det 1:5 for de minste barna (0–2) og 1:6 for de større barna (fra 2 år), som er anbefalt voksnetthet for barn 0–3 år i Buenos Aires.
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** Varierer og lite regulert. I Sara Jardín er det 70 prosent barnehagelærere.
- **SOVERUTINER:** Barna sover på matter på avdelingen, som gjøres om til sovesal når det er siesta. De minste sover i babystol.
- **ARBEIDSTID:** Lærere og assistentene: 5-timers-dag, morgen 9.15–14.00 eller ettermiddag 13.00–18.15. Kjøkken- og rengjøringshjelp: 9.30–17.30.
- **ÅPNINGSTID:** 08.00–18.15.

Kilder: Decreto 4340/90 (argentinsk lovverk); Ademys, fagforening for lærere i barnehage og grunnskole; Valeria, styrer ved Sara Jardín

TEKST:

Tone Aguilar
Frilanser, Mexico
aguilartone@gmail.com

FOTO:

Marco Aguilar
Fotograf, Mexico

BARNA HAR EGEN GYMLÆRER

Barna har egen lærer i engelsk og gym i barnehagen. Det tiden bruker barnehagelærer Margarita Aragon til å planlegge uka.

Blås ballongen stor, sier Margarita Aragon til barna i barnehagen CODI Semillitas – Instituto Educaré, som ligger i Oaxaca sør i Mexico. Hun er barnehagelærer i en av en rekke små barnehager i landet og har ansvar for gruppen med fire- og femåringer som går i andre klasse i førskolen.

FÅ BARN I GRUPPA

Barna i den mexicanske barnehagen er delt inn etter alder; en spedbarnsgruppe fra 40 dager til et og et halvt år, en småbarnsgruppe fra et og et halvt år til tre år samt tre førskoleklasser for barna fra tre til seks år. Gruppene i barnehagen varierer fra 4 til 12 barn og har hver sin ansvarlige lærer.

– Ideen vår er å gi barna personlig oppfølging. Derfor har vi små grupper, forteller barnehagens leder Ericka Hernández. Landets utdanningslov tillater maks 25 barn per gruppe, og gruppen skal

1. Barnehagelærer Margarita Aragon gir barna et lite avbrekk med fysisk aktivitet og pusteøvelser. I tillegg kommer en egen gymlærer to ganger i uka som organiserer lengre gymtimer med barna. 2. Barnehagelærer Margarita har ansvaret for gruppen med fire–fem-åringer i barnehagen.

ledes av en barnehagelærer med fireårig barnehagelærer-utdanning.

– Når det er så mange barn, har vi assistenter som hjelper barnehagelæreren, sier Ericka.

Hver lærer må i tillegg til å arbeide med de ulike nasjonale kompetanseområdene gjøre oppgaver som å følge barna på do og se etter dem.

UTDANNES FOR FÅ

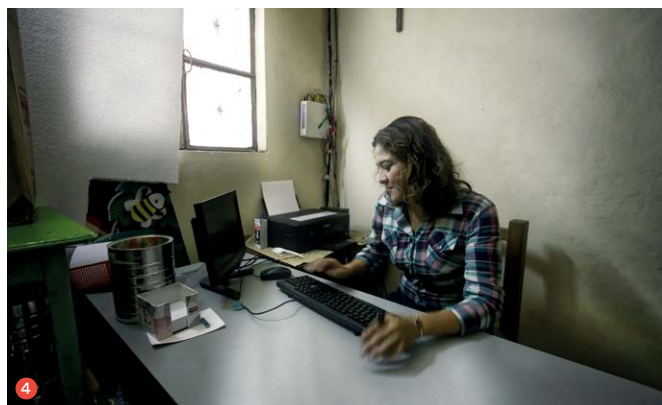
Tre av de fem avdelingslederne i barnehagen har barnehagelærerutdanning. De to siste studerer på deltid for å bli det.

– Problemet er at det utdannes for få barnehagelærere. Derfor har vi valgt denne løsningen, sier Ericka. Hun liker godt å administrere, men savner å jobbe direkte med barna.

Ericka delegerer mye av papirarbeidet til barnehagelærer Margarita, som er hennes høyre hånd. Margarita sier hun synes det er spennende både å arbeide med barna og samtidig være involvert i administrative oppgaver. Hver

1. Engelsklærer María Ximena Vázquez Gutiérrez underviser barna i engelsk i den mexicanske barnehagen CODI Semillitas – Instituto Educaré og er der bare når hun har timer. 2. Leonila Ramírez er barnehagens egen kokk. Hun lager både frokost og middag til barna. 3. Barnehagen befinner seg i sentrum av Oaxaca by, sør i Mexico. 4. Som leder blir det mye kontorarbeid for Ericka Hernández. – Jeg savner det å jobbe mer direkte med barna, sier hun.

MEXICO

- **ULIKE YRKESGRUPPER:** Barnehagelærere, barnehagelærerstudenter, kokk, gym- og engelsklærer.
- **UTDANNING:** Barnehagelærere: 4-årig barnehagelærerutdanning på høyskolenivå. Gymlærer: 4-årig gymlærerutdanning på høyskolenivå.
- **MÅNEDSLØNN:** Barnehagelærer: 6000–9000 pesos (3000–4500 NOK). Barnehagelærere-studenter og ikke utdannede: 4000–4800 pesos (2000–2400 NOK).
- **ANTALL VOKSNE PER BARN:** 1:8
- **ANTALL BARNEHAGELÆRERE:** 42 prosent
- **SOVERUTINER:** Barna sover på madrasser eller i sprinkelsenger inne.
- **ARBEIDSTID:** Ni timer; 7–16, 8–17, 9–18 eller 10–19
- **ÅPNINGSTID:** 7–19

Kilde: Ericka Hernández, daglig leder CODI Semillitas – Instituto Educaré.

fredag må de andre lærerne levere en plan for hva de skal gjøre den neste uka.

– Jeg sjekker ukeplanene før jeg sender dem videre til Ericka, forteller Margarita.

Hun har også ansvar for at de andre ansatte har alt materialet de trenger.

HAR EGEN KOKK

Maten i barnehagen lager kokken Leonila Ramírez, som er en del av den faste staben. Hun rydder og vasker etterpå. Leonila er opptatt av at maten er næringsrik, og kjøper selv råvarene på det lokale markedet. Barnehagen har også en engelsklærer og en gymlærer som arbeider noen timer i uka med hver gruppe, samt en egen taekwondo-lærer som er der på ettermiddagene.

– Når de kommer, er det et lite pusterom for oss faste, sier Margarita.

Selv om det er denne tiden hun også må bruke til å planlegge.

Pedagogisk leder Birgitte Fjørtoft (f.v.), styrer Caroline Brandth og daglig leder Royne Berget håper flere vil være med å påvirke barnehagelæreryrket framover.

5 PUNKTER FRA RAPPORTEN

1. Barnehagelærerutdanningen må vurderes på nytt.
2. Økt behov for faglig og profesjonell kompetanse hos eierne.
3. Krav om mastergrad for styrere.
4. Sikre nok bemanning, hele dagen.
5. De pedagogiske lederne har falt i hierarkiet og fått ansvar for små barnegrupper. Behov for teamledelse med riktig kompetanse.

Les mer: utdanningsnytt.no/forste-steg

TEKST OG FOTO:

Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

– Det nytter ikke bare å si nei til nye forslag

Barnehagestyrer Caroline Brandth mener barnehagelærerne må tørre å se på hvordan de kan organisere hverdagen annerledes enn i dag.

i må være i forkant i forhold til hvordan barnehagen skal organiseres. Vi må tørre å drøfte dette og tenke annerledes

enn i dag. Det nytter ikke bare å si nei, sier Caroline Brandth, nestleder i Lærerprofesjonens etiske råd. Hun er styrer i Fridtjovsgate og Etterstadgata barnehage deltok på et seminar om barnehagelærrollen i regi av Utdanningsforbundet. Både hun, Royne Berget og Birgitte Fjørtoft vi ha flere med i debatten om barnehagelærernes rolle.

STILLINGER KAN BLI ENDRET

Caroline Brandth kjenner seg godt igjen i hvordan rapporten om barnehagelærrollen beskriver styrernes hverdag.

– Det er en mer administrativ jobb enn før. Vi trenger tid til å jobbe med utviklingsarbeid, fagutvikling og være en nærværende leder i barnehagen. En styrer bør være til stede og jobbe med fag, sier Brandt. Hun håper styrerrollen vil bli endret på sikt.

Hvordan barnehagene skal organisere seg framover, vil bli et aktuelt tema, ifølge professor Kjetil Børhaug og leder for ekspertgruppa som har lagt fram rapporten om barnehagelærrollen.

– Vi ser det skjer en utvikling fra små enheter med flat struktur til større enheter med hierarki og spesialisering. Dersom det er et ønske i sektoren om å ha små enheter, må kommunene legge til rette for det, sier Børhaug. Han sier også innholdet i jobben som pedagogisk leder kan bli endret. Det kan være at en pedagogisk leder har ansvar for små barnegrupper med en teamleder over seg, eller

er på nivået over med ansvar for flere grupper.

ETTERLYSER FLERE DEBATTANTER

Daglig leder Royne Berget i den foreldredrevne barnehagen Smedhusåsen håper det fortsatt vil være plass til små barnehager i framtiden. Han er frustrert over at ikke flere engasjerer seg.

– Vi må stå opp for oss selv som profesjonsutøvere og barna vi har ansvar for, sier Berget.

Også pedagogisk leder Birgitte Fjørtoft i Ankerskogen barnehage er opptatt av å få flere med i diskusjonen om barnehagens framtid, og at flere argumenterer faglig dersom det er noe de ikke ønsker, i stedet for bare å si «dette vil vi ikke ha».

– At barnehagelærerne er med å prege den profesjonsetiske plattformen, er avgjørende for hvordan barnehagelærrollen kommer til å utvikle seg, sier leder Steffen Handal i Utdanningsforbundet. Han mener det er viktig at barnehagelærerne også bruker Utdanningsforbundet til å bli sterke sammen, og at barnehagesektoren må tåle uenighet internt.

Komiker, lærer og forfatter Dora Thorhalsdottir sier barn som opplever at noen kritiserer følelsene deres, føler at de blir kritisert for å være den de er, og hun mener vi må ta barns følelser på alvor. Selv gikk hun i barnehagen der moren var styrer.

OPPRIKTIG FORELSKET I EN ALDER AV FEM

Dora Thorhalsdottir mener voksne ikke må bagatellisere eller latterliggjøre barns følelser. Som da hun som femåring var stormende forelsket i en gutt i barnehagen.

TEKST OG FOTO:

Kjersti Salvesen
Frilansjournalist
godkommunikasjon@gmail.com

barnehagen. At jeg kunne banke på kontordøren hennes hvis det var krise.

Jeg tror mye av min trivsel i barnehagen handlet om at det var mamma som var styrer. Det var trygt å vite at hun var i

Så jeg anbefaler alle barn å ha en mor som er barnehagestyrer, sier Dora Thorhalsdottir (45) lattermildt.

Familien flyttet fra Reykjavik på Island til Norge da Dora var to år gammel. De bodde i Lommedalen, men det var i Einåsen barnehage på Rykkinn moren fikk jobb som styrer

NÅR ET BARN TAR BØTTA FRA EN ANNEN I SANDKASSEN, KAN DEN SOM BLIR FRATATT BØTTA, OPPLEVE EN REELL SORG. VI VOKSNE EVNER OFTE IKKE Å GÅ INN I EN SLIK SORG.

– og døtrene Dora, Björg og Svava fikk derfor plass her. De kjørte sammen hver dag, og dét fylte Dora med den trygge, gode følelsen av at hun «bare» skulle være med moren på jobb.

DEN FØRSTE FORELSKELSEN

– Vi voksne har en tendens til å undervurdere barn. Det er lett å tenke at de er så små, og at de er annerledes enn oss. Men barn er født med hele følelsesspekteret, og jeg husker selv hvor forelsket jeg var som femåring, sier Dora.

Det var en gutt i barnehagen. Hun minnes ikke hva han het, men husker hvor overveldende det føltes, hvordan det kilte i hele kroppen når han var i nærheten. For ikke å snakke om de gangene de nusset!

– Jeg var oppriktig forelsket i en alder av fem, og jeg er ikke den eneste femåringen som har følt det sånn. Alle følelsene barna har, må vi voksne ta på alvor.

Dora er opptatt av at vi ikke skal bagatellisere eller latterliggjøre barns følelser. At vi voksne ikke må tro at vi alltid vet best, og at vi må huske at barn i barnehagealder først og fremst er «her og nå».

SMAKEN AV SMØR

Et annet tydelig minne Dora har fra barnehagen, handler om en ansatt som ikke tok barnas nei på alvor.

– Det var to ansatte på avdelingen min. Det var hun som ikke var så hyggelig – og så var det motsatsen hennes, som var trygg, lyttet og alltid hadde

god tid. Hun var kosete, en sånn bestemorstype man ville kripe opp i fanget til, forteller Dora.

En dag de spiste risgrøt i barnehagen, sa Dora pent «nei takk» til smør i grøten. Men hun som ikke respekterte barns nei, slapp likevel et smørøye oppi Doras grøt.

– Jeg tror jeg så til siden, så jeg fikk det ikke med meg før jeg hadde stukket skjeen i smøret og plutselig hadde en stor smørklump i munnen. Det var så ekkelt at jeg brakk meg. Jeg liker ikke smaken av smør den dag i dag, sier Dora. Det verste var likevel følelsen av at hun ikke fikk bestemme selv.

– Det at mitt nei ikke ble respektert, har vært med på å forme engasjementet mitt for barn.

At den første forelskelsen og smørepisoden er de minnene Dora husker best fra barnehagen, tror hun handler om at det var så sterke følelser i sving.

– Vi husker ofte følelser bedre enn noe annet, sier Dora.

MÅ AKSEPTERE EGNE FØLELSER

Dora er opptatt av at barn er i følelsene sine hele tiden.

– Når et barn tar bøtta fra en annen i sandkassen, kan den som blir fratatt bøtta, oppleve en reell sorg. Vi voksne evner ofte ikke å gå inn i en slik sorg. Vi gir dem kanskje en annen bøtte. Er det så farlig om barnet har den eller den bøtta? Ja, for barnet er det det. De klarer ikke å se rasjonelt på det.

Dora sier at barn som opplever at

man kritiserer følelsene deres, føler at de blir kritisert for å være den de er.

– Hvor ofte setter ikke voksne merkelapper på barna? Hun er vanskelig, og han blir alltid så sint. Nøkkelen til å akseptere barns følelser, er å tåle sine egne følelser. Aksepterer vi oss selv, vil vi tåle barna med alle de følelsene de har, fastslår Dora.

STEMNINGEN VIKTIG FOR TRIVSEL

Doras barn har gått i to ulike barnehager. I den første i Oslo, hadde de en dyktig leder – og miljøet og stemningen i barnehagen var god. Lokalene var litt slitt og ikke så fancy. Da familien flyttet, byttet de barnehage.

– Der var det de flotteste utearealene du kan tenke deg, moderne leker, fancy lokaler og egen kokk. Men alt dette betød lite, fordi atmosfæren var dårlig på grunn av konflikter mellom ansatte. Jeg kunne ta og føle på den ekle stemningen, forteller Dora.

Hun mener at det avgjørende for om en barnehage er god eller dårlig, handler om hvordan de voksne i barnehagen har det seg imellom.

– Fancy lokaler og uteområder spiller ingen rolle hvis det er en elefant i rommet, sier Dora Thorhalsdottir.

DORA THORHALSDOTTIR (45)

- **KOMIKER, EQ-TERAPEUT, JOURNALIST, LÆRER OG FORFATTER**

- **FRA:** Island

- **BOR I:** Drammen

- **FAMILIE:** Elias (10) og Sara (13).

- **AKTUELL MED:** Ny bok:

Hverdagsbobler, om å tørre å ta hele deg i bruk, ta plass og slutte å be om unnskyldning for at du er du. Boka er basert på showet «Lykkebobler», som hun har hatt sammen med søsteren og kunstneren Björg Thorhalsdottir.

Ball- og trillebaner

Får barna en mulighet til å lage trillebaner, kan det bidra til at de utforsker og eksperimenterer på høyt plan.

MYE LK HANDLER OM å sette et objekt i bevegelse, følge det med øynene og se hvor det ender – enten det er baller, biler eller annet som kan få hjelp av tyngdekraften. Det kan se ut til at barna blir ekstra ivrige når de selv kan endre objektets bane. Da tester de ut hypoteser om hvordan det vil gå. Spørsmål som «Hva skjer hvis vi flytter denne?» og «Kanskje vi skal prøve dette?» ligger i luften. Barna følger spent med på eksperimentet med det trillende objektet til nedtur eller seier.

TEKST OG FOTO:

Trude Anette Brendeland
Barnehagelærer, forfatter,
foredragsholder og står bak
fantasifantasten.no. Jobber
i Eventyrhuset lekeverksted i
samarbeid med Fantoft gård
studentbarnehage, Bergen.
trudebrende@hotmail.com

LEKELYST

BANER KAN LAGES AV ulike typer rør og renner – gjerne gjenbruksmateriell. Pappør fra stoffbutikker, eller plastrør som kan settes sammen, kan bli lange trillebaner der spenningen stiger for hvert rør barna klarer å tilføre. Undersøk om det er noen rørlegerbutikker eller byggevarefirma som har restmateriell dere kan få. Renner kan også bygges av planker med lister på sidene. Hvis bunnen på renna har ulik struktur, som for eksempel bølgepapp eller teppe, kan barna oppdage friksjonens effekt på det trillende objektet.

DET ER SPENNENDE å se hvordan ulike typer objekter oppfører seg mens de triller nedover banen. Har friksjon, form, tyngde og størrelse noe å si for farten? Ha gjerne ulike typer kuler tilgjengelig. Det kan være alt fra klassiske baller i gummi til trekuler, lette metallkuler og pyntekuler i naturmateriale. Ulike typer ringer, spoler og trådsneller er også interessante som trillende objekter. Biler er noe barnehager ofte har mange av. De kan også sendes i full fart nedover en bane.

TRAPPA ER ET godt sted å eksperimentere med trillebaner. Der kan objektene få stor fart. Er det en sving på trappa møter barna en utfordring: Hvordan unngår du at ballen spretter ut av banen underveis? Her finnes mange mulige løsninger. Bruker du pappør, kan oppklippede strømpebuksebein eller duct-tape fungere godt i sammenføyningene og gjøre det mulig å skape svinger ned trappa.

EKSTRAIDEEEN Lag en dominobane

Å OPPDAGE OG UTFORSKE

dominoeffekten kan være spennende. Ta gjerne en titt på ulike dominoeffekt-prosjekter på YouTube sammen med barna. Hvis dere ikke har brikker, så finn ut om dere har klosser som kan gi samme effekt. Ha tungen rett i munnen og se hvor lang dominobane dere klarer å lage.

Foreldre- oppøreren

Initiativtakeren bak Foreldreoppøreret i barnehagen, Caroline Marita Omberg, hoppet av reklamebransjen og utdannet seg til EQ-terapeut, og studerer for å bli grunnskolelærer. Hvis Caroline var statsråd, ville hun vært kjærlighetsminister.

TEKST:
Kjersti Salvesen
Frilansjournalist
godkommunikasjon@gmail.com

FOTO:
Charlotte E. Wiig
Fotograf
mail@charlottewiig.com

Caroline Marita Omberg mener barnehagen bør behandles med samme andakt som Oljefondet. Hun startet foreldreopprøret som har over 22 000 medlemmer.

Jeg har ikke kapasitet. Jeg har litt for mye å gjøre», svarte Caroline Marita Omberg da styreren i en barnehage kontaktet henne og sa at de trengte foreldre på laget. «Barnehageopprøret» var i gang – og styreren tenkte at Caroline ville være den perfekte forelder til å stå opp for barna. Caroline går på lærerutdanningen og holdt også på med EQ-terapistudier, i tillegg til å være mamma til ei på fem og en på tre. Samtidig er hun over gjennomsnittet samfunnsengasjert og brenner for at barn skal bli sett. Noe hun ikke mener de blir med dagens bemanningsnorm i barnehagen. Derfor gikk hun med på å skrive en kronikk.

«SANNER GA BARNA MINE FINGER'N»

Kronikken sto på trykk i Dagsavisen med tittelen «Sanner ga barna mine finger'n». Caroline refererte til kunnskapsminister Jan Tore Sanners møte med barnehagelærer Anniken Myrnes på God Morgen Norge på TV2. Caroline omtalte barnehagelæreren som barnas helt og kunnskapsministeren som kunnskapsløs og ansvarsfraskrivende.

– Myrnes beskrev hvor alarmerende den lave voksentettheten i barnehagene er, og Sanner svarte med å si at det skal bli lovpålagt å følge den bemanningsnormen som de fleste

barnehager allerede følger, sier Caroline.

Responsen var enorm fra foreldre som delte Carolines bekymring. Tobarnsmoren fulgte opp med en kronikk til, der hun oppfordret foreldrene til å komme på banen.

– Nå våknet foreldrene for alvor. Det var SÅ mange som ville bidra, og jeg visste ikke hva jeg skulle gjøre med

“

**MIN DRØMMEBARNEHAGE
EKSISTERER I ET SAMFUNN
SOM VET AT BARNEHAGEN
ER DEN VIKTIGSTE
INSTITUSJONEN. FORDI
FRAMTIDEN VÅR BEFINNER
SEG DER.**

alle henvendelsene. Jeg endte opp med å lage en Facebook-gruppe mens jeg satt på do – og sluset alle foreldrene inn der, forteller Caroline åpenhertig og byr på hjemmebakt raw Snickers-kake og kaffe i murhuset hjemme på Vålerenga i Oslo.

27 000 UNDERSKRIFTER

I løpet av et par dager hadde Facebook-gruppen «Foreldreopprøret» over 6000 medlemmer. Tre andre engasjerte mødre, Janne Bergstå, Mari Sletten og Christina Grefsrud-Halvorsen, meldte seg raskt – og har alle vært med på å forme og drive «Foreldreopprøret» framover sammen med Caroline. Litt etterpå ble også Elin Myrekrok Skrede en del av den harde foreldreopprørskjernen. De samlet inn 27 000 underskrifter, som ble overrakt kunnskapsministeren og partilederne utenfor Stortinget sammen med «Barnehageopprørets» 365 #uforsvarlig-historier. Facebook-gruppen «Foreldreopprøret» talte på det tidspunktet 22 000 medlemmer – og mange møtte opp.

– Vi holdt appeller uten å være godt forberedt. Vi er jo fulltarbeidende småbarnsmødre, som knapt hadde rukket å levere i barnehagen før vi skulle være på Stortinget. Men det ble bra. Nært og ekte. Og vi merket fort hvilke partier som lyttet til oss.

I etterkant av dagen på Løvebakken ble Caroline invitert til God Morgen Norge sammen med kunnskapsministeren. Det ble en stor skuffelse.

– Han sier det samme hele tiden; at bemanningsnormen er en minimumsnorm – og at eierne står fritt til å bemanne mer. Ingen har bemannet mer enn de må, tidligere. Hvorfor skal de gjøre det nå? Det er bare noe

☺ Det hender Caroline Marita Omberg våkner midt på natten med vondt i magen. – Jeg våkner fordi jeg er provosert over at det går an å ha så velskrevne og fine rammeplaner som ingen vil betale for å gjennomføre. Hver gang jeg leser en rammeplan, er det som å bli vist finger'n av regjeringen, sier hun som startet Foreldreopprøret.

– Hvordan ser drømmebarnehagen din ut?

– I min drømmebarnehage forvalter vi hele barndommen, og det mellom-menneskelige står i fokus. Min drømmebarnehage eksisterer i et samfunn som vet at barnehagen er den viktigste institusjonen. Fordi framtiden vår befinner seg der. Barnehagen skal behandles med den samme andakt som Oljefondet, og de som jobber der skal behandles med respekt. Vi kaller dem superhelter, men de behandles ikke som det i dag. I min drømmebarnehage har de ansatte et direkte talerør til politikerne. Byråkratiet mellom dem er borte. De ansatte skal tale barnas sak – og de skal blir hørt.

– JEG LIKTE AT DE SA NAVNET MITT

Det beste minnet fra Carolines egen tid i barnehagen på Snarøya i Bærum er da hun hadde øyekatarr.

– Barnehagelærerne ropte på meg – og jeg fikk sitte på fanget mens de ga meg øyedråper. Jeg likte at de sa navnet mitt, sier Caroline, og legger til at mye heldigvis har endret seg i løpet av mer enn 30 år.

Også tonen fra de ansatte har endret seg. Heldigvis. Caroline minnes at dersom de ikke sang i samlingsstund, ble de spurt om de heller ville synge solo. Derfor satt de ofte og mimet for ikke å bli avslørt.

– Jeg husker også at jeg var redd for å gå på do. Det var en gutt som pleide å dra opp døren, så jeg ventet alltid med å bæsje til alle var gått ut for å leke. Jeg har, som du skjønner, noen erfaringer som har gjort meg ekstra engasjert i

sprøyt. Som å spytte oss i ansiktet, sier Caroline, tydelig provosert.

Tobarnsmoren mener kunnskapsministerens uttalelser bærer preg av at han lever fjernt fra barnehagehverdagen.

– Han viser til dialog mellom foreldre, barnehage og kommunal ledelse. Men det å skulle få til endringer i hvordan barnehagene blir drevet lokalt, er en urealistisk forventning, sier Caroline, som selv har erfart dette.

Fra barnehagen der hennes to barn går, ble det sendt en godt begrunnet søknad om å få en ekstra ansatt. Søknaden ble blankt avslått.

– Foreldrene og de ansatte for-

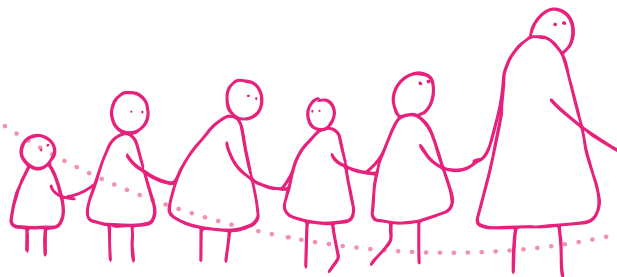
klarte hvorfor det var behov for en ekstra ansatt for å kunne realisere rammeplanen. Men bydelen hevdet at de ansatte allerede hadde nok tid, ressurser og kompetanse til å ivareta barna. Stikk i strid med det de ansatte og vi foreldre ga uttrykk for i søknaden, forteller Caroline engasjert over en kopp med svart kaffe.

SUPERHELTER

Caroline beskrives som modig, kunnskapsrik og kompromissløs. Det sies at hun er like trygg og stødig i kampen for barnas beste enten hun diskuterer med naboen eller kunnskapsministeren.

JEG SPURTE EN PSYKOLOG OG FIKK TIL SVAR AT JEG IKKE ER BIPOLAR. BARE VELDIG LEVENDE.

at barnehagen skal være et godt sted å være, sier Caroline lattermildt. Hun legger til at mange kanskje vil hevde at hun har en del ting hun burde ha bearbeidet fra sin egen tid i barnehagen.

BARNA GJØR SOM DE VOKSNE

Som EQ-terapeutstudent er Caroline opptatt av at alle som jobber med barn, også skal jobbe med seg selv.

– Det å bearbeide sin egen bagasje er nødvendig for å kunne møte barn og foreldre på en åpen og varm måte, sier Caroline.

Det finnes per i dag fem EQ-barnehager i Norge, som bygger på filosofien om at voksne har hele ansvaret. For barn gjør som de voksne gjør. I en EQ-barnehage skal de voksne være bevisst på hvordan de møter barna, og hvordan hvert møte påvirker barnas følelser om seg selv, og det legges stor vekt på å møte barna med betingelsesløs kjærlighet og undring framfor å tolke, definere eller dømme.

– I min utopiske barnehageverden tenker jeg på barnehagelærere litt som buddhister. Man kan spørre dem om alt. Det er de som kan barn. De er i en situasjon der de kan være rolige, gode, kloke støtter, som vi foreldre kan spørre om råd når vi flyr rundt som hodeløse høns. Slik situasjonen er i dag, vet jeg at hvis jeg ber om en samtale fordi jeg lurar på noe, går det utover 23 andre barn. Derfor har jeg ikke samvittighet til det.

VONDT I MAGEN

– Du har en stor ansvarsfølelse?

– Ja, den er enorm. Tannlegen min sier

jeg må sove med skinner. Jeg gnisser tenner i søvne. Det hender jeg våkner midt på natten med vondt i magen. Fordi jeg er provosert over at det går an, i et land som Norge, å ha så velskrevne og fine rammeplaner som ingen vil betale for å gjennomføre. Hver gang jeg leser en rammeplan, er det som å bli vist finger'n av regjeringen, svarer Caroline.

– *Hvor kommer engasjementet ditt fra?*

– Jeg har alltid vært engasjert. Det er vanskelig å la være. Mannen min vet at det ikke finnes noen stoppknapp når jeg først er i gang. Da det stormet som verst i «Foreldreopprøret», fikk han ikke kontakt med meg. Jeg spurte en psykolog og fikk til svar at jeg ikke er bipolar. Bare veldig levende.

Caroline kommer fra en juristfamilie. Moren og faren har alltid ment at datteren også har det i seg.

– Jeg har hatt en trang til ikke å være en del av det miljøet. Men jeg har det vel i meg, jeg blir ekstremt opprørt når noe er urettferdig. Det føles riktig å være EQ-terapeut og å skulle bli lærer.

KJÆRLIGHETSMINISTER

Fra før er Caroline utdannet innen reklame og merkevarebygging. Med en mastergrad i pedagogikk drømmer hun om å endre hele utdannings-systemet.

– Det er respektløst å ha 28 unger i én klasse! Det er ikke mulig for en voksen å skulle gi alle barna gode lærings- og mestringsopplevelser hver dag. Jeg begynner nesten å grine når

jeg tenker på det. De som styrer dette landet, burde være langt mer ydmyke og ta utgangspunkt i barns behov.

Hvis Caroline var statsråd, ville hun vært kjærlighetsminister.

– Jeg ville sørget for at alle sektorer var gjennomsyret av kjærlige grunnverdier. Det er kanskje pretensiøst, men jeg føler vi mangler en minister som passer på at verdiene er på plass over hele linja.

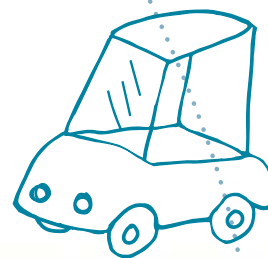

CAROLINE MARITA OMBERG (36)

- **Vokst opp:** på Snarøya i Bærum og Oslo
- **Jobb:** Studerer til grunnskolelærer ved Høgskolen i Innlandet
- **Bakgrunn:** Tidligere utdannet innenfor reklame og merkevarebygging. Nyutdannet EQ-terapeut som brenner for barndom og den emosjonelle revolusjon.
- **Bor:** Vålerenga i Oslo
- **Familie:** Gift med en supermann. To barn.
- **Liker:** Å synge, danse, lære nye ting og ta det rolig.
- **Aktuell:** En av initiativtakerne til «Foreldreopprøret»

MÅ VI ALLTID VÆRE PÅ VEI ET STED?

Må vi alltid sette ord på det barna gjør, som *noe*, eller alltid forsvare det pedagogisk? Kan ikke barna få lov til bare å fordype seg i bil-leken, eller være i «mellomrommet» uten å måtte være på vei et sted?

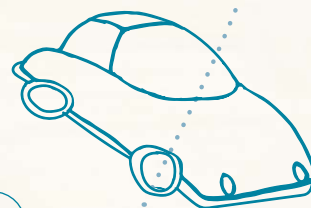

TEKST:
Yvonne Helene Huth
Masterstudent i
barnehagepedagogikk
ved OsloMet
yvihelene87@gmail.com

Han er to år, sønnen min. Og spesielt opptatt av kjøretøy som biler og grave-maskiner. I barnehagen og hjemme ser jeg både han og andre barn innta en *egen* måte å ligge på når han eller de andre kjører småbiler på gulvet. De ligger på siden med hodet lent på den ene armen, mens de kjører bilen med den andre armen fram og tilbake foran seg. Sånn kan barna ligge en stund, og jeg har sett det før, mange ganger i barnehagen. Hva trer fram om denne «måten» å leke (?) på? Jeg skriver leke med spørsmålsteget bak, fordi jeg ikke kan vite om det er lek barna driver med i hendelsene jeg har beskrevet. Med disse spørsmålene og hendelsene som utgangspunkt er jeg nysgjerrig på om Deleuze og Guattari-inspirerte begrep som *desire*, *refrain*, *becoming* og *line of flight* (MacLure 2016, Jackson og Mazzei 2012) kan brukes på disse hendelsene.

MARKERER TERRITORIER

Deleuze og Guattaris tanker om *refrain* er som MacLure (2016, s. 177) skriver « (...) a marker of territory. The refrain establishes 'the beginnings of order in chaos' » *Refrain* handler både om å skape orden, og om noe gjentakende, en rytme, som skjer på ulike måter hver gang. Derfor, tenker jeg, kan hendelsene slik som barna med bilene knyttes mot

**I BARNEHAGENS LARM KAN JEG OPPLEVE
AT BARN FORDYPER SEG I, FORSVINNER I,
DRØMMER SEG VEKK I ELLER BLIR ETT MED
NOE DE HOLDER PÅ MED.**

barns *desire* for å markere territorier i løpet av livet i barnehagen, eller hjemme, territorier som gir rom for stadig nye tilblivelser og mellomrom.

I ETT MED DET BARN GJØR

I barnehagens larm og tilsynelatende kaotiske (mine tanker) tilstander kan jeg oppleve at barna til tider ser ut til å fordype seg i, forsvinne i, drømme seg vekk i, eller bli ett med noe de holder på med. Det kan være en sang de går rundt og synger på mens de gjør andre ting, eller mens de stirrer ut i luften. De kan lese en bok mens de sitter og prater for seg selv, fikler med noe i hendene eller kjører

⊕ I barnehagen ser jeg barn innta en egen måte å ligge på, når de kjører småbiler på gulvet, og det ser ut som de er et helt annet sted, skriver artikkel-forfatteren. Illustrasjonsfoto: Adobe stock

biler på gulvet. For meg ser det ut som de blir til i møte med gulvet, lekene, sangen, luften, fargene eller rommet, akkurat som at de er et annet sted. Jeg kan fysisk se at de er der, men subjektene blir i mine øyne oppløst fordi jeg opplever det vanskelig å se hvor barna slutter, og leken eller materealitetene starter. Blikkene deres gir meg en følelse av at de ikke er her og nå. Bildene av barna med lekebilene er et forsøk på å framstille hva jeg mener med oppløsende subjekt, og det at barna blir til med gulvet, lekene, luften eller fargene.

«Though becoming can be described as an escape, it always takes place in the World As We Know It ... Bodies in flight do not leave the world behind ... they take the world with them – into the future» (Massumi, 1992, i Jackson og Mazzei, 2012, s. 87).

MÅ IKKE GJØRE NOE

Så selv om jeg står på utsiden av det barna holder på med, og opplever at de ikke er her, kan det hende at det er nettopp det jeg ser. At barna og materealitetene er tilblivende. «Becoming (...) a state of being-in-between» (Jackson og Mazzei, 2012, s. 87). Når mennesker fordyper seg i eller blir til i møte med materealiteter i form av musikk, lyd, vind, bølger, gress, leker eller rom er det kanskje en *line of flight*, og en *desire* om å være i midten av

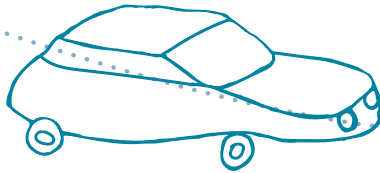
noe, eller å ta en pause, koble av eller koble ut fra noe? Kan disse «(...) moments away from gravity or culture, (...), not connected to any progress or development (...)» (Borgnon, 2007, s. 272), være utgangspunktet for tilstandene av tilblivelse, en *desire* om å ikke måtte gå noe sted, mestre noe, eller lære noe spesielt? Borgnon (2007, s. 271) skriver:

Maybe walking is the function supporting the illusion that we are heading somewhere in life, but do we really walk ahead? Does everything develop for the better? What if we walk and walk and never get anywhere? When children walk, very often they do not walk with the purpose of getting ahead.

LYST ELLER SØKEN ETTER NOE

Hva kan *desire* være i barnehagen? Min umiddelbare tanke i møte med begrepet *desire*, var at det handlet om en lyst, en søken og vilje etter noe, noe mer. Mens framskrivningen av denne teksten har foregått, har tankene om *desire* endret seg. Det er ikke sikkert den handler om higen etter noe mer, eller bedre, kanskje det kan handle om higen eller en drivkraft til andre eller nye tilblivelser (*becomings*)? Som Jackson og Mazzei (2012, s. 92) skriver, er ikke *desire*, ifølge Deleuze og Guattari, en karakteristikk, men en kraft som produserer noe. Når den kraften jeg ser i barna, møter begrepet tilblivelse (*becoming*) som jeg har valgt å ta i bruk

“

her, har det gitt meg andre måter å se barn på i hendelser der jeg opplever at de er «et annet sted». Det jeg ser på som barnas *desire*, har produsert noe i meg, noen tanker om tilblivelser i barnehageverdenen.

BEHOV FOR Å DEFINERE

Av erfaring snakker ikke barnehagepersonalet (så ofte) om hendelsene som bilepisoden jeg beskrev innledningsvis, men jeg kan oppleve at vi som voksne tilsynelatende har behov for å definere det barn gjør som «noe» når vi skal sette ord på det, eller det vekker vår oppmerksomheten(?) Hvorfor må det være «noe»? Må vi sette ord på det? Må det kategoriseres, eller «forsvares» pedagogisk? Ja, vi må kanskje det? Kanskje fordi vi til stadighet må dokumentere det barna holder på med i barnehagen. I mange tilfeller er språk fattig, og det opplever jeg når det gjelder barns muligheter for tilblivelser i barnehagen.

BARN TRENGER AVKOBLING

Barn, som voksne, kan ha behov for å være i disse mellom-

BARN KAN HA BEHOV FOR Å VÆRE I DRØMMETILSTANDEN ELLER AVKOBLINGEN FRA ALT SOM SKJER RUNDT OSS TIL ENHVER TID.

rommene som ikke kan defineres, denne drømmetilstanden eller avkoblingen fra alt som skjer rundt oss til enhver tid. De er kanskje i en tilstand som mennesker trenger i hverdagens mas og press om å hele tiden være på vei et sted, i utvikling eller måtte prestere noe.

Jeg møter meg selv i døren, fordi tankene mine i starten av teksten handlet om spørsmål jeg hadde rundt en spesiell måte å leke med biler på. Men jeg spør ikke lenger. Jeg undrer meg ikke over det. Jeg bare ser, og lar det være med det. Dersom alt skal defineres og verbaliseres, står vi, barnehagepersonalet, i fare for å bagatellisere barnas *being-in-between*. Og hvordan kan vi definere noe som kanskje ikke er mulig å definere, nettopp fordi det er imellom noe?

ANNONSE

BLI MED OG FØLG OSS DU OGSÅ!

@facebook.com/forstesteg

Over
7.650
følger
Første steg
på Facebook

**FØRSTE
STEG**

Foto: Adobe Stock

LITTERATUR

BORGNON, L. (2007) *Conceptions of the self in early childhood: territorializing identities*. Educational Philosophy and Theory, 39 (3): s. 264–274

GROSSBERG, L. (1992). *We gotta get out of this place: Popular conservatism and postmodern culture*. London: Routledge.

JACKSON, A. Y. OG MAZZEI, L.A. (2012) *Thinking with desire. Thinking with theory in qualitative research. Viewing data across multiple perspectives*. New York: Routledge. (s. 91-109)

JACKSON, A. Y. OG MAZZEI, L.A. (2012) *Why Deleuze. Thinking with theory in qualitative research. Viewing data across multiple perspectives*. New York: Routledge. s. 85-90

MACLURE, M. (2016). *The refrain of the A-Grammatical child: Finding another language in/for qualitative research*. Cultural Studies – Critical Methodologies. 16(2), s. 173-182

LES OG LYTT PÅ BOKMAGI

Hold kamera på telefonen
over QR-koden og kom
direkte til tilbudet

OVER
40
SPRÅK

TEST
GRATIS

Polylino er en digital boktjeneste for barnehagen. Alle bøker i appen er innlest på norsk og mange av bøkene i appen finnes innlest på over 40 andre språk! Ved å dele bøker og leseopplevelser på de språk som finnes i barnegruppa styrker man det enkelte barns identitet og skaper nysgjerrighet og interesse for hverandres språkkulturer. Alle barn bør få oppleve bøkernes magi, på sitt språk!

Test GRATIS og uforpliktende i 30 dager hos polylino.no

Polylino

EN HAUG MED KLOSSER GIR MOT TIL Å SKAPE

Når studentene på barnehagelærerutdanningen får en haug med klosser for å leke, utforske og lage noe sammen, får de mot til å skape.

TEKST OG FOTO:

Ole Kristian Herwell

Universitetslektor, Fakultet for kunsthøgskolen, Universitetet i Agder (UiA)
ole.k.herwell@uia.no

Når vi møter studentene på formingsverkstedene ved Universitetet i Agder (UiA), ser vi at flere er usikre på egen uttrykks-evne. Undervisningssituasjonen kan oppleves naken og sårbar i et fag flertallet ikke har befattet seg med siden barnehagen og barneskolen. Her kan de ikke gjemme seg bak skjermer og bøker. De praktiske arbeidene de gjør, og arbeidsprosessene, ligger åpne for medstudenter. Det studenten lager, kan med raske blikk vurderes og sammenlignes. Da kan formingsoppgaver med fokus på lek, utforskning og samarbeid være gode måter å få studentene til å uttrykke seg kunstnerisk på. De kan lage kunstprosjekter som ikke har noe fasitsvar, og som kan ta uante retninger.

FIKK GRATIS KLOSSER

Lokale snekkerbedrifter åpnet velvillig sine restkasser da våre barnehagelærerstudenter banket på døra. Vi fikk

treklosser i bøtter og spann, klosser i alle størrelser og varianter, et restmateriale med spor av flotte møbler og godt håndverk. Gratis klosser med stort potensial i møte med små og store hender. Klosser som utgangspunkt for bygg og konstruksjon, for maling og dekor, liming, pussing og spikring. Klosser som kan henge, stables eller omskapes til biler, båter, uroer, tårn, hus og skyskraper. Et materiale som kan gi oss utfordringer på flere plan. Den simpleste klossen kan bli til den største skatt i møte med lekne barn og voksne på leting etter kreative løsninger og nye uttrykk. På barnehagelærerutdanningen ved UiA ble studentene som tar forming fordypning, utfordret til å utforske de mange mulighetene som lå i dette kostnadsfrie gjenbruksmaterialet.

BYER INSPIRERT AV 1001 NATT

Hundrevis av treklosser ble tømt utover gulvet. Materialet ble møtt med åpne sinn og lekne innstillinger av studentene på jakt etter klossenes iboende kvaliteter og muligheter.

⬆ Skal vi bygge høyt? Skal vi lage eventyrtårn og spir? Forslagene og mulighetene var mange da barnehagelærerstudentene fikk flere hundre klosser de skulle bruke i et kunstprosjekt. Erna (f.v.), Maja, Natalie, Helena, Kine, Camilla, Jarl Ronny og Julia ved Universitetet i Agder.

Studentene lagde byggverk som strakte seg mot skyene. De lagde storbyer og skylines, kirker, tårn og spir, og eventyrlige fargerike byer inspirert av 1001 natt.

Barnehagelærer og forfatter Trude Anette Brendeland, som står bak nettstedet Fantasifantasten.no, bekrefter også

kvalitetene ved å bygge og konstruere i barnehagene. Hun sier at: «I alle barn finnes en drivkraft til å bygge ting verden aldri før har sett. Det har barn alltid holdt på med der de har fått tak i materialer som lar seg flytte på, stable og konstruere med. I barnehagen er denne drivkraften tydelig.» Hun har lagt merke til at barnas lyst til å bygge monumentale verk ikke får den oppmerksomheten den trenger.

I EN TID MED SØKELYSET PÅ GJENBRUK, GJENVINNING OG MILJØ, KAN KREATIVE PROSESSER MED UTGANGSPUNKT I TING SOM ER BRUKT OG KASTET, OPPLEVES MENINGSFYLT.

KONSTRUKSJONSLEK ER ESTETISK OG MATTE

I Merikroken barnehage i Lier utenfor Drammen erfarer de at konstruksjonslek ikke bare handler om å bygge og konstruere. Det handler like mye om bilder, skapende aktivitet, estetikk, geometri, matematikk, språk, teknikk, materialkunnskap, empati og hvordan vi forholder oss til hverandre. De ansatte har også erfart «at det også handler om likeverd, om å få være delaktig, samarbeide, og at barna bygger relasjoner til hverandre», ifølge barnehagens hjemmeside. Barnas interesse for ulike materialer, verktøy,

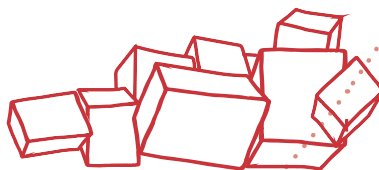

⬆ Barnehagelærerstudentene ved Universitetet i Agder har laget en klosseby inspirert av 1001 natt og Barcelona. Alle foto: Ole Kristian Herwell.

1. Studentene fikk hundrevis av klosser fra en lokal snekker. 2. Barnehagelærerstudentene Helene (f.v.), Helene, Bettina, Helena og Kine tar forming, fordypning ved Universitetet i Agder. 3. Barnehagelærerstudentene tok med sine gode erfaringer og kunnskaper om treklossenes muligheter da de var i praksis i barnehager.

søppel, men kan noe i det hele tatt være verdiløst og uten muligheter?» spør høyskolelektorene i kunst og håndverk Åse Bråten og Ingvard Kvalbein ved NAL Høgskolen i Bergen.

GODT LÆRINGSUTBYTTE

På UiA erfarer vi at våre barnehagelærerstudenter har godt læringsutbytte i kunstfagene når de får prøve ut, leke, utforske og trekke sine egne konklusjoner, og når de får ny kunnskap i dialog med faglærere, medstudenter og barn i praksisbarnehagene. Vi ser at studentene får mot til å skape. De gjør seg egne erfaringer, blir estetisk oppmerksomme og tilegner seg kunnskap om barnas lek og evne til å danne indre bilder, som en drivende kraft og impuls til å ville skape.

teknikker og tilgang til de ulike materialkategoriene er ifølge førsteamanuensis og tidligere pedagogikk lærer ved Høgskolen Stord/Haugesund, Arne Trageton, nødvendig for barns etablering av egne formuttrykk. Førstelektor Ann-Hege L. Waterhouse ved OsloMet, mener «skapende handling er den viktigste kilden til kunnskap om materialene». Da må vi sørge for at våre studenter og barn i barnehagene får tilgang til varierte materialer.

MENINGSFYLT GJENBRUK

I en tid med søkelyset på gjenbruk, gjenvinning og miljø, kan kreative prosesser med utgangspunkt i ting som er brukt og kastet, oppleves meningsfylt. «En omvendt måte å tenke muligheter på, er å undersøke hva som bor i tingene, hvilket potensial de har, og hvordan de kan få verdi. Vi har fått en svært lav terskel for å definere ting som verdiløst

LITTERATUR

BRENDELAND, T.A. (2017) Bygg og konstruksjon til nye høyder. <http://www.fantasifantasten.no/index.php?news&nid=152>

MEIERIKROKEN BARNEHAGE Konstruksjonslek <http://merikroken.barnehage.no/Innhold/Side/65359#>

WATERHOUSE, A.H.L. (2013) s. 172. *I materialenes verden*. Oslo: Fagbokforlaget.

BRÅTEN, I. & KVALBEIN, Å. (2014) s. 17. *Ting på nytt. En gjenbruksdidaktikk*. Oslo: Fagbokforlaget.

Tips oss om ny forskning og
nyheter på forstesteg@udf.no

TEKST:
Line Fredheim Storvik

FOTO:
Adobe stock

NYHETSBLIKK

LA BARN GÅ BARBEINT

Barn bør gå så mye barbeint som mulig, skal vi tro forskning fra Leeds Beckett University i England. Barn og ungdom som er vokst opp med å gå barbeint det meste av tiden, ser ut til å løpe bedre og riktigere uten sko, ifølge forsker Peter Francis. De klarer også å løpe over lange distanser uten sko og beveger seg riktig på foten. Undersøkelsen er gjort blant 714 gutter i New Zealand, der 45 prosent av barna fra 12–16 år gikk barbeint mesteparten av tiden. Bruk av sko gir en smalere fot med press på hælen, mens de som er vokst opp barbeint har bredere fot med jevn fordeling av støt. *(videnskab.dk)*

43%

av danske barnehagepedagoger jobber i matpausen sin minst en gang i uken, viser en undersøkelse fra Børne- og ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL) i 2019. 26 prosent jobber på fritiden minst en gang i uken. *(Fagbladet Børn & unge)*

⊕ Medlem Mikkel Eskil Mikkelsen i sametingsrådet og rektor Gunvor Guttormsen ved Samisk høgskole. Foto: Åse M.P. Pulk – Sámediggi

De vil utvikle samisk barnehagepolitikk

Samiske barnehager skal bli mer samiske. Sametinget og Samisk høgskole har inngått en avtale for å få det til, ifølge en pressemelding. Målet er at samisk filosofi og samiske verdier, naturfilosofi, språk, kultur, ledelse og tradisjonell kunnskap skal være det sentrale i det pedagogiske arbeidet i barnehagene. Samtidig skal det forskes mer på samiske barnehager. Avtalen gjelder til 2022.

FÆRRE KLAGER FRA FORELDRE

Foreldreutvalget for barnehager (FUB) fikk inn 77 saker fra foreldre om dårlig samarbeid, lite medvirkning og mangel på informasjon eller gehør i vanskelige saker i 2018. Det er 41 færre saker enn året før. Antallet saker om mobbing og mistriksel blant barnehagebarn er det laveste på mange år. *(www.fubhg.no)*

«VÆR ALLTID ÆRLIG
OVERFOR DITT BARN.
INGEN AVSLØRER LØGN
RASKERE ENN BARN.»

MARY MACCRACKEN
Amerikansk lærer og forfatter

TEKST:

Monica Bjerklund
Seniorforsker i velferd ved
Telemarksforskning
monica.bjerklund@tmforsk.no

Solomødres ønsker til barnehagen

De fleste mødre som har fått barn gjennom donor, er åpne om det i barnehagen og ønsker at barna skal lære om ulike familierformer, viser doktorgradsprosjekt.

Stadig flere enslige, norske kvinner får barn ved hjelp av donor-assistert befruktning, såkalte solomødre. Selv om det ifølge norsk lov ikke er

tillat å gi fertilitetsbehandling til enslige, er det ikke forbudt å motta denne behandlingen i utlandet (jf. bioteknologiloven § 7-5). Kvinnene trenger ikke reise langt, behandling med donor tilbys enslige kvinner både i Sverige og Danmark. Norske myndigheter registrerer ikke hvor mange barn som fødes etter fertilitetsbehandling i utlandet, men det er snakk om flere hundre norske kvinner bare ved Stork-klinikken i Danmark (Meld. St. 39 (2016–2017)).

UNDERSØKELSEN

Barnehagen skal synliggjøre et mangfold i familierformer og sørge for at alle barn får sin familie speilet i barnehagen (Kunnskapsdepartementet 2017, s. 10). I et pågående doktorgradsprosjekt har 33 enslige mødre som har fått barn ved hjelp av anonym sædgiver i utlandet, delt sine erfaringer om hvordan barnehagen synliggjør og speiler deres familierform.

Mødrene har besvart et elektronisk spørreskjema. Spørreskjemaet inneholdt både faste svaralternativer med avkrysningssalternativer og åpne spørsmål der mødrene kunne skrive en tekst av valgfri lengde. Undersøkelsen ble gjennomført i et hemmelig nettforum med over 400 deltakere. Alle deltakerne i forumet hadde fått

barn ved hjelp av donor, og var enslige ved unnfangelses-tidspunktet. Det er ikke mulig å søke opp forumet på nett, alle deltakere er invitert inn av bekjente. Dette sikret at utvalget mitt hadde erfaring med fenomenet jeg undersøker. Undersøkelsen er godkjent av NSD (Bjerklund 2019).

Ingen av mødrene i undersøkelsen hadde opplevd negative reaksjoner på sin familieform fra barnehagens side. 12 prosent hadde ikke opplevd noen som helst reaksjon, 48,5 prosent hadde fått det de oppfattet som nøytrale reaksjoner, mens 39 prosent hadde fått positiv respons på sin familieform fra barnehagens side. I denne artikkelen vil jeg på bakgrunn av foreløpige funn presentere noen forslag til hvordan barnehagen kan arbeide med å speile og synliggjøre denne familieformen.

DONOR – IKKE PAPPA

Nesten alle mødre foretrakk at barnehagen sa donor om sædgiver, og at de ansatte ikke brukte betegnelsen pappa. Mødrene opplevde ikke at det å være et barns biologiske og genetiske opphav var nok til å kunne kalles pappa. Dessuten poengterte de at sædgiver i praksis ikke utøvde noe sosialt farskap overfor barna deres (Bjerklund 2019). Mødrene ønsket heller ikke at barnet ble omtalt som «donorbarn» eller de selv som «donormødre». De understreket at barn ikke skulle defineres ut fra sin tilblivelsesform. Flere av mødrene fryktet at andre foreldre eller barn skulle si til barnet deres at «alle barn har en pappa», fordi de trodde dette kunne gi barnet forestillinger om at det var en far der ute de kunne komme i kontakt med.

VIL IKKE BLI FRAMHEVET

Mødrene ønsket ikke at barnehagen skulle fokusere på deres familieform som noe spesielt når de snakket om ulike familieformer i barnehagen. De ønsket at barna heller skulle lære om et mangfold av familieformer, slik også rammeplanen for barnehagen tar til orde for (Kunnskapsdepartementet 2017). Ei mor sa: «Jeg mener det er viktig at barnehagen har fokus på at det finnes mange ulike familieformer for å normalisere at noen bare har en mamma, noen to mammaer, noen to pappaer, noen skilte foreldre, noen bor i fosterhjem osv.»

DE FLESTE ØNSKER Å VÆRE ÅPNE

88 prosent av mødrene valgte å være åpne overfor barnehagen om barnets tilblivelse. 48,5 prosent hadde aktivt

“

88 PROSENT AV MØDRENE VALGTE Å VÆRE ÅPNE OVERFOR BARNEHAGEN OM BARNETS TILBLIVELSE.

orientert andre foreldre. Mødrene ønsket åpenhet for å normalisere og alminneliggjøre sin familieform. Noen valgte også å være åpne ved å sende et brev til barnehagen. Dette brevet var noen ganger videreutviklet etter en mal de fant på nettforumet. Noen få opplevde det ikke som relevant å fortelle barnehagen hvordan barnet har blitt til, i det hele tatt, og holdt det hemmelig. Mødrene uttalte blant annet dette:

Jeg er åpen overfor alle rundt meg om hvordan barnet har blitt til, så det var helt naturlig for meg å også orientere barnehagen. Jeg syntes det var spesielt viktig at de kjente til vår familiesituasjon, og jeg tenkte på at barna som han går sammen med, er som barn flest og kan stille spørsmål til hvor «pappaen» er, og da vil jeg at det skal svares åpent og ærlig på. («Alvilde»)

Det fleste mødrene hadde positiv erfaring med åpenhet.

VIL IKKE VÆRE EKSOTISKE

For mange mødre var det viktig at barnehagen ikke gjorde deres familieform til noe eksotisk, eller snakket for mye om hvordan akkurat deres barn var blitt til:

Jeg synes at det er altfor mye fokus på hvordan disse barna ble laget, og jeg mener det i seg selv skaper problemer. Ofte lager voksne problemer for barna ut fra deres egne ønsker og tanker. Det eneste barn trenger, er kjærighet og trygghet, noe som ikke avhenger av om det var to mennesker som klarte å lage barn ved å ha sex, om de som par eller man er enslig og trengte medisinsk hjelp, eller man adopterte.

For barn er ofte den familien de selv vokser opp i, det vanlige og alminnelige, selv om omgivelsene kan oppleve at deres familieform er sjelden eller annerledes. Dette tenker jeg er noe barnehagen bør anerkjenne. Barna møtes med voksnes sosiale oppfatning av hva som er en vanlig og en uvanlig familie, og ikke ut fra barnas personlige opplevelser av sin familie og sin familieform. Som ei mor uttalte det: «Man burde tenke mer «sånn er jeg og sånn er det». Barn burde ikke bli definert som annerledes ut fra familiesituasjon, men alles familiesituasjoner må gjøres normale!»

TRENGER RELEVANT BARNELITTERATUR

Mange mødre ønsket at barnehagen kjøpte inn barnelitteratur om ulike familieformer. Bøker som ble nevnt var Familiemyldreboka, Karla-bøkene og Albert Åberg. Familiemyldreboka tar ved hjelp av mange bilder for seg flere ulike familieformer. Den enslige moren til Karla har fått henne ved hjelp av en donor, og dette er temaet i Karla-bøkene. I Albert Åberg nevnes ikke mor i det hele tatt. Mødrene hadde stor tro på barnelitteratur, og mange tok på seg ansvar for å kjøpe inn og gi barnehagen det de opplevde som gode bøker i presang. Mødrene opplevde i liten grad at barnehagen hadde bøker eller leketøy som deres barn kunne identifisere seg med.

ØNSKER INDIVIDUELL TILPASNING

Mens noen av mødrene ikke ønsket at barnehagen laget farsdagskort, hadde andre gode erfaringer med at deres barnehager fant kreative løsninger. For eksempel kunne morfar eller mor få en oppmerksomhet på farsdagen. Noen mødre var opptatt av praktiske spørsmål, som at barnehagen burde ta hensyn til at de var eneforsørger i aktiviteter som kunne medføre arbeid eller utgifter, eller at barnehagen burde tilby barnevakt ved foreldremøter.

Ei mor ønsket for eksempel at barnet hennes skulle få plass på en avdeling med en mannlig ansatt:

Jeg vil også nevne at barnehagen var svært lydhør da jeg ba om at datteren min skulle få plass på storbarns-avdelingen som har en mannlig ansatt. Hun fikk plass på den aktuelle avdelingen, og jeg ser at datteren min har fått et veldig godt forhold til den mannlige assistenten, og at han slik har blitt en viktig mannlig rollemodell i hennes hverdag.

Her kunne barnehagen med enkle grep tilrettelegge for familien slik at barnet fikk kontakt med omsorgspersoner av begge kjønn i oppveksten. Andre kan ha mange mannlige rollemodeller privat, og ha andre ønsker som er viktige i akkurat deres familier.

VIKTIG Å SNAKKE MED MØDRENE

Det aller viktigste jeg leser ut av de foreløpige funnene, er at barnehagen bør lytte til den enkelte kvinne og barna deres. Alle familier er ulike, og har forskjellige ønsker og behov. Derfor kan ingen undersøkelse fortelle barnehagen hva akkurat den aktuelle familien trenger. Samtidig kan kunnskap om variasjon i familieformer være nyttig når barnehagen skal synliggjøre mangfoldet i familieformer overfor barna i barnehagen.

Barnehagen bør diskutere med meg dersom de er usikre på hvordan de skal håndtere situasjoner, f.eks. hva de kan si til barn som spør etter pappaen til barnet mitt, eller hvordan de kan markere farsdag (istedenfor at de automatisk dropper markering for alle barn, kunne barnet mitt f.eks. lagd noe til bestefar isteden).

Det er ikke mulig å gi en enkel «oppskrift» på hvordan ulike barn og familier skal møtes for å ivareta mangfold. Barnehagen må være i kontinuerlig dialog med foreldrene. Flere mødre opplevde også at barnehagene deres barn gikk i, nettopp var gode til å stille spørsmål og var åpne og nysgjerrige.

**MØDRENE OPPLEVDE I LITEN GRAD
AT BARNEHAGEN HADDE BØKER
ELLER LEKETØY SOM DERES BARN
KUNNE IDENTIFISERE SEG MED.**

AVSLUTNING

Solomødrenes familier er like ulike som alle andre familier, og de vil at et mangfold av familieformer skal speiles i barnehagen uten spesielt fokus på deres familieform. Mødrene ønsker å anerkjennes som en av flere likestilte familieformer og å bli spurt til råds. Boka *Moderna familjer* av Susan Golombok kan være fin å lese for barnehagelærere for å få kunnskap om temaet. Mødrene ønsker at deres familieform normaliseres. De vil også gjerne at barnehagen gjør små, individuelle tilpasninger til det beste for barna deres, som at barna kan lage kort til bestefar, mens de andre lager det til sine fedre.

LITTERATUR

BJERKLUND, MONICA, 2019. «Fordi han som donerte aldri vil bli en pappa». Definisjoner av egen familieform hos enslige kvinner som har fått barn ved hjelp av sædgiver. *Tidsskrift for kjønnsforskning* 01 / 2019 (Volum 43)

GOLOMBOK, SUSAN, 2018. *Moderna familjer. Barn och föräldrar i nya konstellationer.* Stockholm: Natur & Kultur.

HOFFMAN, MARY, ASQUITH, ROS ASQUITH (ILLUSTRATØR), HORN, ANNE (OVERSETTER), 2010. *Familiemyldreboka.* Omnipax Forlag.

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET 2017. Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>
MELD. ST. 39 (2016–2017). *Evaluering av bioteknologiloven.* Tilråding fra Helse- og omsorgsdepartementet 16. juni 2017, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Solberg).

ANNONSE

Nå ut til 67.000 lesere

Første steg er et tidsskrift med reportasjer, fagartikler og debatter om barnehage og oppvekst. Du når ut til våre lesere som er barnehagelærere, styrere, studenter, universitets- og høgskoleansatte og andre barnehagefolk i Norge.

**NESTE UTGAVE KOMMER 28. FEBRUAR.
ANNONSEFRIST ER 29. JANUAR.**

Ta kontakt med
Mona Jørgensrud
mj@hsmedia.no
Telefon 62941032 / 91173473

FØRSTE STEG

Les mer: utdanningsnytt.no/forste-steg

TEKST:
Kjersti Salvesen
Frilansjournalist
godkommunikasjon@gmail.com

TEKST:
Line Fredheim Storvik
Redaktør
linsto@udf.no

FOTO:
Marie von Krogh
Fotograf
post@marievonkrogh.com

Heidi får ros for å være åpen om sykdommen

Heidi Hetland har fått mange positive tilbakemeldinger på at hun sto fram og fortalte at hun har slitt psykisk etter gisselsaken i Hjelmeland.

⬆ Heidi Hetland fikk posttraumatisk stresslidelse etter å ha vært gissel i Hjelmeland barnehage.

Folk synes det er bra at jeg står fram og at det blir satt søkelys på saken og konsekvensene av den, sier Heidi Hetland, som har fått posttraumatisk stresslidelse (PTSD) og blitt ufør etter at hun ble tatt som gissel i Hjelmeland barnehage sammen med 25 barn og 9 ansatte for snart 20 år siden.

FREMDELES TABU

– Det er fremdeles mye tabu rundt psykisk sykdom, og flere synes det er bra at jeg forteller om det. Den gangen ble jeg møtt med at jeg måtte legge hendelsen bak meg, og det gjorde jeg, men jeg ble syk. Derfor ble det viktig for meg å stå fram og fortelle at jeg er syk, og at det er derfor jeg ikke går på jobb, sier Heidi. Hun understreker at det kan ta mange år før noen får reaksjoner på traumer. Hun håper Hjelmeland kommune vil lære av gisselsaken, og bruke erfaringene dersom det oppstår andre dramatiske hendelser i bygda.

Sandra Nising Vatland (23) var et av barna som ble holdt som gissel, og hadde aldri trodd hun skulle få så mange tilbakemeldinger, fra både venner, studievenner og bekjente.

KOMMET BORT PÅ GATEN

– Alle har vært veldig positive. Folk synes det er bra at saken blir tatt opp igjen og at leserne får innsyn i alle sider av saken, forteller Sandra. Også kolleger, barn og foreldre i barnehagen der 23-åringen selv jobber som barnehagelærer i dag, har kommentert saken. Styreren har tatt opp saken med blant annet rådmannen og barnehagestyrere i kommunen.

– Vi har vært i kontakt med politiet og fått noen råd av dem. Vi kommer til å jobbe videre med en konkret beredskapsplan framover, sier Sandra. Folk i lokalsamfunnet i Hjelmeland har kommet bort til henne på gaten. Samtlige er glade for at de omsider har fått vite hva som skjedde for snart 20 år siden.

– Det ble aldri snakket om gisseldramaet i bygda. Men i løpet av den

siste måneden vet jeg at dette har vært et tema rundt middagsbordet, sier hun.

Kommunalsjef Sigrund Kleppa i Hjelmeland kommune har ikke fått noen henvendelser ennå.

– Kriseteamet i kommunen er varslet, og de er forberedt på at det kan komme reaksjoner. Det vil være naturlig at helsesektoren får denne typen henvendelser, sier Kleppa.

AKTUELT OGSÅ I DAG

Første steg har også fått flere tilbakemeldinger fra lesere.

– Veldig sterk lesning, takk for at dere får det fram, sier styrer Inger Lise Pettersen i Hvitveisen barnehage.

– Alle barnehager burde ha en beredskapsplan ikke bare når det gjelder brann. Kjempeviktig lesning, sier nylig pensjonert barnehagelærer Bjørg Stensø.

⬆ Gisselsaken i Første steg 03/2019.

⊕ **Hverdagshendelsenes pedagogikk**
Dag Øystein Nome
Cappelen Damm Akademisk
122 sider

ANMELDT AV:
Ingeborg Tveter Thoresen
Tidligere rektor og førstelektor
ved Høgskolen i Vestfold, forsker,
fagbokforfatter og skribent
ingeborg.t.thoresen@usn.no

Viktig bok om de yngste barnas lek

En god bok som setter ord og begreper på de minste barnas sosiale liv og lek i barnehagen.

Vil du bli klok på barnehagens egenart og få et språk for den, skal du lese denne boka. Mange har pekt på at barnehagepedagogikk mangler faglige begreper som svarer til arbeidet. Dag Øystein Nome «setter ord på det spontane og uforutsigbare i barns sosiale omgangsformer».

ULIKE TYPER LEK

Med forskerens blikk på mikrosituasjoner blant to–tre-åringers liv i barnehagen gir han hverdagsord faglig innhold. Eksempler er lek slik voksne ser den, og slik barn erfarer den, instrumentell lek (styrt av voksne for læringsformål) eller eksistensialistisk lek, barns væremåte i verden. En duplofigur eller et teppe kan være en inngangsbillett til lek. Avbrudd i lek kan by på konflikt eller gi nye muligheter. Nome analyserer en rekke eksempler med teori og refleksjon på forbillidlig vis. Han fyller begrepet «sosialt» med et innhold som svarer til livet i barnehagen. Det er generelt

krevende tenkning å nedbygge forforståelser og fordommer som er preget av kulturelle briller, og å bygge opp en forståelse av det som foregår på ny. I boka får leserne hjelp til det.

BARNES NONVERBALE SPRÅK

Nome klargjør sin faglige posisjon med kroppens filosofi, Maurice Merleau-Ponty, Gunvor Løkkens forskning om toddlere, Maria Øksnes' forskning om lek og Hanna Arendts filosofi om hvordan en kommer til syne i verden. Motstand er viktig, men dempes ofte av voksne. Det er først og fremst barnets nonverbale språk som opptar forskeren. Barnets spontane væremåte preger hverdagshendelsene. Han skriver om lekesaker og lyder, individ og fellesskap, om subjektet og hvordan det skapes i det sosiale. Nome gir leseren begreper til å forstå betydningen av hverdagshendelsenes pedagogikk, og hvordan instrumentell bruk av lek setter barns spontane lek under press.

⊕ **Barn med nedsatt hørsel**
Stein Erik Ohna og
Eva Simonsen (red.)
Læring i fellesskap
Gyldendal (2019)
128 sider

Hvordan kan vi inkludere barn med nedsatt hørsel i familien, barnehagen og skolen? En bok som gir både teoretisk og praktisk pedagogisk innsikt i hvordan barnehage og skole kan inkludere barna, og hva det betyr for dem.

⊕ **Musikkpraktisk klokskap i arbeid med barnehagebarn**
Tiri Bergesen Schei
(red.)
Fagbokforlaget (2019)
169 sider

Hvorfor er det noen som aldri tar initiativ til musikk-leker? Hva liker barna å gjøre til musikken? Det svarer boka på. Andre tema er praktisk musikk-kunnskap og teori, mulighetene og begrensningene i sangrepertoaret, lekende tilnærming til musikk og musikalske samtaler. Målet er å utvikle musikkskapende selvtilitt hos studenter og barnehageansatte. En antologi.

⊕ **Kroppen som fundament for læring**
Anne Berg (red.),
Marie Eines Seljebø
og Liv Berit C. Vold
Universitetsforlaget
(2019)
160 sider

En bok om kroppens betydning for barns læring og utvikling med vekt på barn med utfordringer. Boka er basert på forskning og praksis. Tema er: hjernens utvikling, hva er læring knyttet til språkutvikling, motorikk og sosioemosjonelle vansker. Boka tar opp observasjon og kartlegging, og har forslag til tiltak.

Når forskningen blir unyansert

Vi ser en tendens til at enkelte forskere skaper et kunstig skille mellom det å være forskningsbasert og det å utøve faglig skjønn.

TEKST OG ILLUSTRASJON:

Morten Solheim

Barnehagelærer og seniorrådgiver i Utdanningsforbundet, skriver *Med etikkblikk* på egne vegne

morten.solheim@utdanningsforbundet.no

Jeg sitter i et lite konferanserom og overværer en parallellsesjon om språkarbeid i barnehagen. Det er spennende materiale forskerne presenterer.

Det er tre foredrag på rappen i slike parallellsesjoner. Ett av foredragene handler om samtalebasert lesing. En aktivitet som primært har som formål å bidra til å utvide barns språk og ordforråd. Et annet foredrag handler om hvorvidt barn blir lest for, for opplevelsens skyld. Altså et annet formål.

Forskningspresentasjonene er ryddige, men når det åpnes for diskusjon, er det noe som endres. Forskerne som studerer barns tilgang til leseopplevelser, har sett i sitt materiale at barn på en småbarnsavdeling ofte blir avvist når de tar initiativ til å bli lest for. Et eksempel er en gutt som gjentatte ganger prøver å få noen til å lese for seg, men som blir avvist fordi barna skal kle på seg å gå ut. Mot slutten av foredraget rekker en av forskerne i salen hånda i været og får ordet:

– Altså, jeg får helt vondt i magen. Er det virkelig sant at barna blir avvist på denne måten?

Mange nikker samtykkende og rister oppgitt på hodet. En professor rekker opp hånda, han har også noe på hjertet:

– Jeg tenker når jeg hører dette her, at det blir helt feil å snakke om profesjonelle barnehagelærere? Hvilken profesjonalitet?

Ny hoderystende oppgittethet.

En tredje forsker i salen tar ordet og viser til mangelen på avsatt tid til lesing. Hun slenger på en antatt begrunnelse:

– Jeg tenker det er helt misforstått. At barnehagelærerne tenker at barna skal medvirke, så vil de ikke ha samlingsstund, så slipper de.

Et felles «m-mm» summes fra en håndfull forskere i rommet.

Et narrativ er i ferd med å ta form i rommet nå. En fortelling om barnehagelærere som ikke baserer sin praksis på forskning. En fortelling om en profesjon som ikke er tilstrekkelig profesjonelle.

BEST PÅ ALT, ALLTID

Men hva om det hele var snudd på hodet? Hva om det var blitt lagt fram en studie som viste at barn ikke får være nok utendørs i barnehagen? Hva om det kom eksempler på barn som ville ut, men som ble stoppet fordi det skulle leses bok? Ville den samme fortellingen tatt form da?

Litt senere på samme konferanse ble det lagt fram en studie om barns fysiske aktivitet. Forskeren viste at barnehager som ble vurdert å ha høy kvalitet, etter å ha blitt målt med verk-

tøyene ITERS og ECERS, var de samme barnehagene som viste seg å være dårlige på barns fysiske lek. Kanskje er det en umulighet å være best på alt, alltid?

SYNSING OG FAGLIG SKJØNN

Jeg blir urolig når forskere tillater seg å komme med bastante påstander om læreres profesjonalitet, og de siste årene synes jeg vi har sett mer av den slags. Eksempelvis fremmer professor emeritus Willy Tore Mørch følgende påstand om fagpersoner i barnehage, skole og barnevern: «Altfor lenge har

JEG BLIR UROLIG NÅR FORSKERE TILLATER SEG Å KOMME MED BASTANTE PÅSTANDER OM LÆRERES PROFESJONALITET.

fagpersoner (...) fått lov til å drive privatpraksis basert på tvilsom ideologi og ukvalifisert synsing.» Professor Thomas Nordahl hevder at vi har et motsetningsforhold i norske skoler og

barnehager: På den ene siden har vi de lærerne som baserer sin praksis på ideologi og erfaringer, og på den andre siden har vi lærere som baserer sin praksis på forskning.

Jeg finner begge påstandene unyanserte. For det første oppfatter jeg det slik at disse forskerne skaper et kunstig skille mellom forskning og erfaring. Barnehagelærere kan ikke kun basere sin praksis på forskning. Deres erfaringer med barnegruppens dynamikk, og hensynet til det enkelte barn her og nå, er også sentrale elementer for god profesjonsutøvelse.

For det andre mener jeg forskerne langt på vei reduserer faglig skjønn til synsing og tilfeldig praksis. Dette er uheldig. Det er nettopp på bakgrunn av sin kunnskap, både om barn generelt og om de barna de til daglig har ansvar for at barnehagelærere kan utøve faglig skjønn.

LÆRERE MÅ TA VALG

I tillegg bygger barnehagelærere sin praksis på verdier som er nedfelt i formålsparagrafen. Slik fungerer demokratiet. Vi må ta valg. Vi må

bestemme oss for hva vi tilleggser verdi i vårt samfunn. I et forskningsperspektiv kan alt i utgangspunktet være viktig. Det kan være viktig å jobbe med barns selvregulering et par timer om dagen, fordi dette gir barna bedre matematikk-karakterer i fjerde klasse. Det kan være viktig at barn får mye tid til å leke fritt, fordi det er det barn selv finner mening i. Alt vi prioriterer, kan ha et høyverdig formål, og alt vi velger, kan ha en effekt for noe.

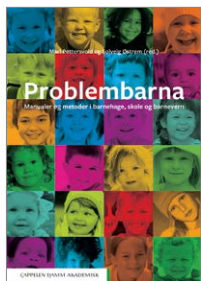
Problemet oppstår dersom vi får en forskningssektor hvor alle påstår at sitt forskningsfelt er det som er viktigst å prioritere. Da går ikke regnestykket opp. Derfor blir også Nordahls resonnement sviktende. Det er ikke en motsetning mellom å bygge sin praksis på erfaring og på forskning. Snarere er begge deler vesentlig. Som lærer må man være oppdatert på ny forskning og kunnskap om de områdene man arbeider med. Samtidig må lærere ta valg. Selv om Ida har behov for høytlesing, kan det hende at det beste for barngruppen er å gå ut akkurat nå. Et slikt valg er ikke feil. Det er en faglig vurdering.

LIKEVERDIGE

Mine observasjoner fra et lite konferanserom er ikke generaliserbare. For det første er det slett ikke sikkert at forskernes syn på barnehagelærere er så lite tillitsbasert som det kan høres ut som. For det andre er det ikke sikkert at uttalelsene er representative for barnehageforskere generelt. Likevel vil jeg, basert på egne observasjoner, hevde at vi ser en tendens til at flere forskere setter opp det skillet som Nordahl gjør, eller reduserer læreres erfaring og faglige skjønn, slik Mørch gjør. Dette er uheldig fordi det bryter ned tilliten mellom lærere og forskere.

Lærerprofesjonen kan ikke ha en kronisk forskningsbasert praksis. Av og til må hensynene veies mot det som skjer akkurat her og nå. Av og til må høytlesingen avbrytes fordi Ida biter Thomas. Av og til må uteleken avbrytes fordi sju av tretten barn fryser og er våte. Vi trenger forskere som både bidrar til ny kunnskap og som respekterer at lærere må ha rom til å utøve faglig skjønn.

⬆ **Problembarna: Manualer og metoder i barnehage, skole og barnevern**
 Mari Pettersvold og Solveig Østrem (red.)
 Cappelen Damm Akademisk (2019)
 308 sider

ANMELDT AV:
 Einar Sundsdal
 Førsteamanuensis i allmenn didaktikk
 ved Institutt for pedagogikk og
 livslang læring, NTNU
einar.sundsdal@ntnu.no

Problematisk program

Problembarna er en viktig, kritisk dokumentasjon av den uheldige utbredelsen av ulike pedagogiske program.

I denne boka slår et knippe nordiske forfattere tilbake mot det redaktørene omtaler som en «invasjon av programmer» i barnehager, skoler og barnevern. Dag Nome mener at programmet *Være sammen* bryter med «barnehagens formål og samfunnsmandat».

SKJØNN OG DØMMEKRAFT

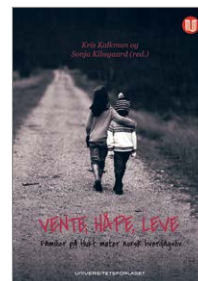
Boka ønsker å bidra til ting, både å utvikle kunnskap og myndiggjøre profesjonsutøvere. Kunnskapen utvikles hovedsakelig ved å analysere materiale i programmene. I en artikkel får vi levende beskrivelser av barnehageliv. Tekstanalysene synes noe ensidige, og flere artikler framsetter påstander om praksis som datamateriale vanskelig kan gi grunnlag for.

Når det gjelder bokas mål om myndiggjøring, vil jeg gjerne problematisere forfatternes tilnærming. Myndiggjøring beskrives som at pedagoger skal arbeide bedre og kunne ta «aktivt stilling til konsepter som tilbys». På den ene siden er tiltroen til den profesjonelle utøver svært stor, på

den andre siden betviles deres egne beskrivelser. Boka viser til forskning som konkluderer med at «pedagogene satte pris på programmene [og] syntes de svarer godt til deres oppgaver». En positiv innstilling til programmer forklares imidlertid som en blanding av falsk bevissthet, kunnskapsmangel og praktiske omstendigheter.

STØRRE ÅPENHET

Artiklene ville tjent på en større nysgjerrighet på profesjonsutøvers bruk av og refleksjoner over ulike program. Jeg har selv observert snåle pedagogiske praksiser enkelte program fører med seg. Samtidig har jeg sett dem brukt med klokskap og fornuft, og i kritiske, faglige samtaler. Av særlig betydning er bokas dokumentering av at troen på program, evidens og pedagogikk som forvaltning primært drives av politiske interesser. Mot dette settes barneperspektivet og en kritisk, praksisnær pedagogisk refleksjon.

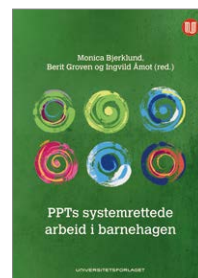
⬆ **Vente, håpe, leve. Familier på flukt møter norsk hverdagsliv**
 Kris Kalkman og Sonja Kibsgaard (red.)
 Universitetsforlaget
 (2019)
 176 sider

Boka viser hverdagen til nyankomne flyktningfamilier i Norge, og hvordan vi kan møte barna i barnehagen. Tema er foreldresamarbeid, traumer, barnehagens rolle, bruk av tolk, småbarn i asylmottak og historier fra familier på flukt. Passer for dem som jobber med flyktningbarn. Vitenskapelig antologi.

⬆ **Det trengs en landsby. Hvordan familie, skole og nabolag påvirker våre barns fremtid**
 Sigrun Gjerløw Asland
 Res Publica (2019)
 226 sider

Hvor mye har familiens utdanning og inntekt å si for hvordan framtiden din blir? Med utgangspunkt i egen oppvekst undersøker forfatteren hvilken betydning barns oppvekst har for å lykkes senere i livet. Både familie, skole og nabolag påvirker dette. En lettlest bok i jeg-form som viser til forskning innen temaet. Også aktuell for barnehageansatte.

⬆ **PPTs systemrettede arbeid i barnehagen**
 Monica Bjerklund, Berit Groven og Ingvild Åmot (red.)
 Universitetsforlaget
 (2019)
 200 sider

Hvordan jobber pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) opp mot barnehagen, både mot barna og de ansatte? Det får du svar på her. Tema er PPTs historie, hva er systemrettet arbeid, barn med spesielle behov, og kompetanse- og organisasjonsutvikling. Antologien er forskningsbasert og praksisrelevant.

TEKST:**Ingvild Aga**

Avtroppende leder Kontaktforum
barnehage i Utdanningsforbundet
Ingvild.Aga@utdanningsforbundet.no

VI TENKER FOR LITE PÅ BARN SOM PÅRØRENDE

«Det er ikke sånn at åtteåringer må passe på faren sin. Det er du som skal passe på meg, pappa. Er du klar over hvor redd jeg er?» sier Mia (8).

S

itatet er hentet fra boka *Når barn er pårørende*. Vi vet ikke hvor mange barn som er pårørende. Barna er

pårørende til blant annet psykisk syke, rusmisbrukere eller en forelder som tar selvmord. Mellom 6000 og 9000 barn opplever hvert år at en av foreldrene havner i fengsel.

KAN FÅ EGNE PROBLEMER

Barn som pårørende er en sårbar gruppe. Barn som ikke blir sett og forstått av sine nærmeste, kan være utsatt på ulike måter. Barnets opplevelse av seg selv kan påvirkes, barnets kontakt med egne følelser kan bli vanskelige, og barn som ikke blir møtt på sine følelsesmessige behov, kan få utfordringer senere i livet. Barn som er pårørende, kan tilpasse seg på bekostning av egen utvikling. Det er viktig for oss som jobber i barnehagen, å være oppmerksomme på disse barnas sårbarhet og risiko for egen utvikling. Samtidig bør vi heller ikke overse barns ressurser, og det er viktig å finne den riktige balansen.

PETTERS MORS TOK OVERDOSE

Jeg kjenner en barnehagelærer med

lang erfaring og høy kompetanse. Hun setter barns beste først – alltid. Hun er også tante til Petter (12). Petters mamma er rusavhengig. Hun drikker og har tatt overdose og ligger på psykiatrisk avdeling. Tante har ved flere anledninger spurt på ulike måter om hvordan Petter har det, uten at han har villet fortelle. Hun bestemmer seg for å gjøre et nytt forsøk. Hun forteller at hun er lei seg for at hun ikke har spurt Petter mer direkte hvordan han har det, og spør denne gang: «Hvordan er det å være deg, Petter, når mamma har tatt overdose og ligger på sykus?» Det ble gjennombruddet, og Petter ble hos tante i fire dager. Der kunne Petter være bare Petter, fortelle sin historie om mamma som strever, om at han er sint på mamma og føler seg alene om tankene. De to lager avtaler om hvordan tante kan hjelpe Petter når det blir vanskelig, i samtale med blant annet andre i familien og skolen.

ENNÅ MANGE TABU

Det er ofte vanskelig å finne inngangen eller «gå over broen» for å møte barnet i vanskelige situasjoner. Og ser vi små barn som pårørende? Ser vi at det kan være årsaken til at barn kan opptre som helten, klovn, det stille eller utagerende barnet?

Det er fremdeles tabu at pappa sitter i fengsel, eller at mamma har forsøkt å ta sitt eget liv. Det er også vanskelig for mange å våge å ikke gi opp når du blir avvist i forsøket på å være til stede for barnet og familiene det her er snakk om. Har barnehagelærere kompetanse til å se barn som pårørende? Jeg er ikke sikker på det. Da jeg tok videreutdanning i spesialpedagogikk var vi aldri innom temaet «barn som pårørende».

Barnehagen er den viktigste arenaen for barn utenfor familien. Det er avgjørende at barnehagelærere har kompetanse til å se og hjelpe barn som står i vanskelige livssituasjoner. Det er nasjonale myndigheter og arbeidsgiver sitt ansvar å legge til rette for at barnehagelærere har kunnskap og kompetanse om barn som pårørende. Det er også vårt profesjonelle ansvar å si ifra når det ikke fungerer.

Dette er min siste spalte i Første Steg. Jeg skal tilbake til barnehagen som pedagogisk leder. Takk for meg og takk til redaktør Line Fredheim Storvik for godt og lærerikt samarbeid.

KILDE:

BERGEM A.K (2018), *Når barn er pårørende*, Gyldendal.

Barna lærer å fungere i en stor gruppe

TEKST OG FOTO:
Natalie Hanssen
Frlansjournalist, Kina
nhanssen@box.nl

Barnehagebarna står på rekke og rad og følger lærerens bevegelse feilfritt. De forberedes på en skoleklasse med 50 barn.

Kunshan, østlige Kina, 08.17 om morgenen. Tretti glade barn står på rett linje i det lett marsjlignende musikk strømmer over høyttaleren i Kunshan Fushikan barnehage, en typisk offentlig kinesisk barnehage for middelklassen. Barna følger lærernes bevegelse feilfritt. Her lærer barna blant annet hvordan de skal fungere i en stor gruppe.

GÅR TUR HÅND I HÅND

Barn som løper rundt og gjør akkurat hva de har lyst til i barnehagen, slik

min datter gjorde da hun gikk i dansk barnehage, er utenkelig i Kina. Det første som slår meg da jeg besøker den kinesiske barnehagen er at barna fungerer så godt som gruppe. Når lærer Zhou forklarer hva de skal gjøre, står 30 små barn stille foran henne og lytter. De går en tur hånd i hånd før alle skal sove samtidig.

1,4 MILLIARDER MENNESKER

Stemningen i barnehagen forteller meg likevel at det er rom for å være ørlite rampete. En liten gutt lager grimaser. Likevel lytter barna oppmerksomt på lærerne. «Vi forbereder dem på grunnskolen med 45–50 barn i klassen. De er nødt til å kunne høre på læreren», smiler en av lærerne til meg. At en gruppe med 50 barn ellers ville vært uhandterlig for en lærer er én ting, men å lære å fungere i et samfunn med 1,4 milliarder mennesker er en annen. Å adlyde myndighetene er derfor en start. For skal du bestemme

hva du selv vil gjøre i en stor menneskemengde, kan det gå galt. Det kan være derfor jeg synes alt som skjer i store grupper, går så greit i Kina.

VARSLER OM MANGE FOLK

Overalt i Kina finner du informasjon som forteller deg om store folkemengder, som for eksempel på turistattraksjoner og T-banen. Du blir fortalt hvordan du skal oppføre deg. På T-banen er det skilt med «gå her» og «vent her». Det er egne skilt for hvor du skal gå opp og ned trappa. Overalt ser du offentlig ansatte som kontrollerer folkemengden. De kan til og med dytte bort folk, dersom de står for nærme idet T-banevognen lukker dørene. Og det virker – fordi folk ser på dem som autoriteter; noen som har bedre oversikt enn det enkelte mennesket i mengden. Og det er nettopp folks respekt for autoritetene som gjør at de store folkemengdene ikke fører til kaos, men fungerer.

Foto: Privat

TEKST:**Maria Dizaei**

Tidligere barnehagestyrer Oslo kommune, i ny jobb som avdelingsleder i Utdanningsetaten etter at dette ble skrevet frihet1984@hotmail.com

BARNEHAGELÆRERROLLEN ER I ENDRING

Framtidens barnehagelærere må ha kunnskap om flere typer ledelse, og forstå hva det betyr å være leder.

De siste års endringer i barnehagesektoren løfter fram en diskusjon om hva en barnehagelærer skal være. Dette handler også om hvilken vei profesjonen skal utvikles, og hvordan vi forstår profesjonsbegrepet, barnehagen som pedagogisk virksomhet og barnehagelæreren som leder.

UKLAR ROLLE

Barnehagelærerne har i flere år vært i mindretall, i forhold til barnehagemedarbeidere uten formell utdanning. Etter at det ble vedtatt 50 prosent barnehagelærere, skaper det utfordringer for profesjonsutøvelsen som gjør at den framstår som uklar og utydelig; hva er barnehagelæreren rolle etter endt utdanning? Det er ikke gjennomførbart at halve personalgruppa sitter i en ledergruppe. Det blir derfor sentralt å retenke en forståelse knyttet til ledelse, roller og funksjoner for de ansatte i barnehagen. Vi må også tenke nytt om organisering. Det underbygges også av forskning som viser at arbeidsdelingen i barnehagen

er utydelig mellom barnehagelærere og medarbeidere uten formell utdanning. Barnehagelærere har lederansvar for pedagogiske planer og aktiviteter som skal gjennomføres i samsvar med rammeplanen. Styrer og pedagogisk leder har, ifølge rammeplanen, en særskilt oppgave i forhold til den daglige driften av barnehagen, og å veilede personale mot en felles forståelse. Det er viktig å ha en grunnleggende forståelse av hva det vil si å være leder. En måte å forstå ledelse på er at man gjennom andre menneskers innsats og vilje når målene som er satt. Det er gjennom medarbeiderne barnehagelæreren kan ivareta barnas behov for omsorg, lek og læring.

FLERE TYPER LEDELSE

Alle ansatte i barnehagen må ha en felles forståelse for vårt mandat. Kompetanse er viktig for å gjøre skjønnsmessige vurderinger. Barnehagelærere har ansvaret for å skape tillit og god samhandling mellom ansatte og barna. Vår lojalitet ligger hos barna. Vi skal fremme barnas beste. Mange barnehagelærere gjør mye av det samme praktiske og pedagogiske arbeidet som

øvrige barnehageansatte. I tillegg har de ansvaret for å lede det pedagogiske arbeidet. Dette gjør at mange barnehagelærere har en dobbeltrolle hvor de må kombinere en hierarkisk og en demokratisk lederstil. Framtidens barnehagelærere bør være dyktige, trygge og ikke minst faglig reflektert i sitt arbeid som ledere i barnehagen. Teori og praksis bør gjenspeiles i det daglige arbeidet som utføres av personalet i barnehagen. Det ligger mer lederskap i en barnehage enn det mange barnehagelærere kanskje er forberedt på etter endt utdanning. For å drive god pedagogisk ledelse kreves også en forståelse for systemer, strategi, organisasjon og kunnskap om å lede. Dette er noe som bør gjenspeiles i utdanningen av barnehagelærere.

I hvert nummer inviterer vi en barnehagestyrer til å skrive om et tema styren brenner for.

TEKST:

Nadja Rosenqvist

Advokat i Utdanningsforbundet

nadja.rosenqvist@utdanningsforbundet.no

SLIK SKAL SYKEFRAVÆRET I BARNEHAGEN REDUSERES

Så mange som mulig kan arbeide så mye som mulig, så lenge som mulig.
Det er målet i den nye avtalen om inkluderende arbeidsliv.
Den gjelder også for barnehagen.

Arbeidsmiljøet påvirker de ansattes helse, jobbgasjement og virksomhetens resultater.

Derfor er det svært viktig å jobbe systematisk og godt med arbeidsmiljøet. I den nye IA-avtalen er det arbeidsplassen som er hovedarena for arbeidsmiljøarbeidet, og det skal settes fokus på forebyggende arbeidsmiljø og sykefraværarbeid.

NY IA-AVTALE

Den nye intensjonsavtalen om inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) gjelder fram til 31. desember 2022. Den nye IA-avtalen omfatter hele arbeidslivet og ikke bare virksomheter som har inngått lokal IA-avtale, slik det var før. Det overordnede målet for avtalen er at «så mange som mulig kan arbeide så mye som mulig, så lenge som mulig.» Avtalens formål er å skape et arbeidsliv med plass til alle gjennom å forebygge sykefravær og frafall og på den måten bidra til å øke sysselsettingen. For å oppnå dette er det satt to nasjo-

nale mål. Sykefraværet skal reduseres med 10 prosent sammenlignet med årsgjennomsnittet for 2018, og frafallet fra arbeidslivet skal reduseres. Å unngå frafall betyr at det skal arbeides for at personer i yrkesaktiv alder skal stå lenger i arbeid, ikke forsvinne ut i uføretrygd, eller tidligpensjonering.

I avtalen presiseres det at et godt partssamarbeid både på samfunnsnivå og arbeidsplassnivå er en forutsetning for å lykkes med IA-arbeidet. Dette innebærer at ledere, tillitsvalgte og verneombud har svært viktige roller i dette arbeidet.

BRANSJEPROGRAM PÅ BARNEHAGE

For å støtte opp om målene i IA-avtalen er det bestemt å rette en særlig innsats mot bransjer og sektorer som har potensial for å redusere sykefravær og for å få arbeidstakere til å stå lenger i jobb. Barnehagesektoren er én av sju bransjer som er valgt ut i denne sammenheng. Det er fordi sykefraværet blant barnehageansatte er høyt, og aller høyest er det blant barnehagelærere. Sektoren syssel-

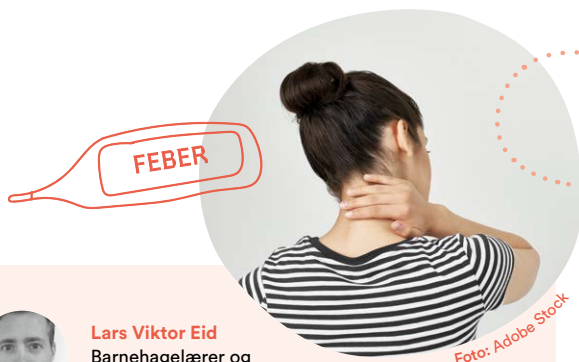
setter rundt 94 500 personer, hvorav 88 prosent er kvinner. Det er derfor potensial for å forebygge og redusere fravær og frafall. Det er satt ned en partssammensatt styringsgruppe og en arbeidsgruppe i arbeidet med bransjeprogrammet for barnehagen. Både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden fra både kommunal og privat sektor er med i arbeidet. Utdanningsforbundet har representanter både i styringsgruppen og i arbeidsgruppen. Det skal gjennomføres forskning både før, underveis og etter at tiltak er gjennomført.

UTFORDRINGENE I BARNEHAGEN

Forskning og statistikk viser at ansatte i barnehagen har høyt jobbgasjement og trives svært godt på jobb, men de har også en del utfordringer. De vanligste utfordringene knytter seg til psykososiale faktorer som høye emosjonelle eller motstridende krav, samt vold og trusler om vold. I tillegg er det fysisk arbeid som innebærer uheldige løft og arbeidsstillinger, støy, smitte og hygiene.

SVEIN HELGE GRØDEM
Barnehagelærer og redaktør
av Facebook-gruppa Idébroen
for barnehagen med 72 000
medlemmer og to Idébro-bøker.
Fra Idébroens debattgruppe
deler han aktuelle saker
barnehagelærere Norge
rundt diskuterer.
idebroen@gmail.com

Lars Viktor Eid
Barnehagelærer og
pedagogisk leder, Oslo

PÅ NORGESTOPPEN I SYKEFRAVÆR

Hva tenker dere om at sykefraværet i barnehagen
er blant toppen av alle yrkesgrupper i Norge?
Hva kan gjøres for å forbedre denne situasjonen?
Her er et par av svarene Lars Viktor fikk:

- Det er bred enighet om at bemanning er
en medvirkende årsak.
- Ledelsen er sentral i forhold til å øke
grunnbemanningen gjennom hele dagen.

Karin Unnerdal
Barnehagemedarbeider

Serverer dere halalkjøtt til barn som ikke er muslimer?

**Bør foreldre få informasjon hvis barnet
blir servert halalkjøtt? Må foreldre selv
ta initiativ til å si i fra om at de ikke
ønsker at barna skal få servert halal-
kjøtt? spør Karin. Her er et par
av svarene hun får.**

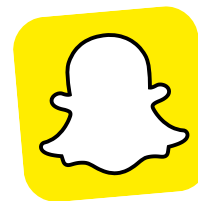

► Vi serverer halal til de som ønsker det,
og «vanlig» kjøtt til de andre. Hos oss blir
foreldrene spurt i oppstartssamtalen hva
de ønsker barnet skal spise, siden det er
store variasjoner.

► Hvis man serverer halal til alle, bør
foreldrene informeres i like stor grad som
om det ble servert svin til muslimske barn.
God informasjon, god dialog og gjensidig
respekt er det viktigste. Da finner man
gode løsninger.

Marit Henny Ringstad
Barnehagelærer og
pedagogisk leder, Eidsvoll

SNAPCHAT-GRUPPE FOR BONUSFORELDRE

Åtte bonusforeldre har startet forumet «Bonusforeldre» på
Snapchat for bonusforeldre og bonusbesteforeldre. Her kommer
det frem erfaringer som viser at den moderne familien kan være
et ekstra støtteapparat rundt barnet. Andre i forumet mener det
ikke er en selvfølge at barnet styrkes i denne familiesituasjonen.
Utfordringen mener jeg handler om hvem vi kan gi informasjon
i forhold til personvernloven som gjelder i barnehagene. Det er
viktig at barnehageansatte er imøtekommende, uansett om
du har to mammaer, to pappaer eller en annen sammensatt
familie. Når vi møter den moderne familie, er det viktig med
rolleavklaring, og hvem som skal ha hvilken informasjon, slik at
vi vet hvem vi skal ringe til ved for eksempel sykdom.

Annie Engstrøm van Rijnbach
Pedagogisk leder i Bergen kommune

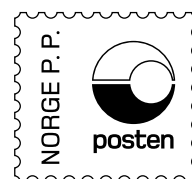
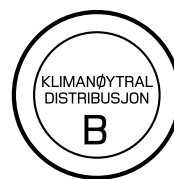
Foto: Adobe Stock

Er det vanlig at man tar ut feriedag eller avspasering på julaften og nyttårsaften?

Her er noen av svarene Annie får:

- Ja, det har vi gjort i mange år.
- Vi måtte det før, men for noen år tilbake bestemte
kommunen at alle de kommunale barnehagene skal
ha stengt julaften, nyttårsaften og onsdag før påske.
Så nå har vi fri.
- Vår kommune har «fri» jul- og nyttårsaften, men det
må «jobbes inn» som 2x4 timer. Vi får hjemmearbeid.

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 OSLO

LEDERFORUM 2020 - Oslo 10-11. MARS

MOTSTAND

Ledere i barnehagen møter motstand fra kolleger, eiere og politikere. Dette kan være krevende, men motstanden må tas på alvor. Dine kritikere kan ha gode poenger.

Henrik Syse, PRINSIPFAST ELLER TVISYNT OG USIKKER

Rune Strøm, SORTER DITT "SØPPEL" - FRA KRISE TIL UTVIKLING

Solveig Østrem, PROFESJONELL URO – PROFESJONELL MOTSTAND

Tore Hillestad, LEDERE SOM AKTØRER ELLER BRIKKER

Guro Øiestad, HVORFOR ER VI SÅ REDDE FOR KRITIKK?

Pia Katarina Halvorsen, BLIR MAN IKKE SETT ER MAN INGENTING

Eivor Evenrud, NÅR KRITIKK MØTER MAKT

Klara Dolk, BARNES MOTSTAND I BARNEHAGEN

**Fra kritikk
til utvikling**

DEN VIKTIGE LEKEN

Lekesterke barn - lekekloke voksne

NORDISKE IMPULSER 2020 - Oslo 4-5. MAI

Lek er barnas egen pedagogikk – deres egne måte å lære, bearbeide og skape noe nytt. Hvilken status har barnas lek i din barnehage?

**Bli med
på leken!**

Les mer på utviklingsforum.no